

LASTENSUOJELUN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

2021

1 SISÄLLYS

2	PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUODOT	4
2.1	Lainsäädäntö	4
2.2	Perhehoidon organisointi Kanta-Hämeessä	4
2.3	Yksikön työntekijöiden työnjako suhteessa kuntien työntekijöihin	4
2.4	Perhehoidon tavoitteet	5
2.5	Perhehoitajaksi hakeutuminen ja ennakoivalmennus	6
2.6	Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymisessä	7
2.7	Perhehoidon eri muodot	8
2.8	Perhehoidossa hoidettavien määrä	9
2.9	Perhehoitokodin soveltuvuus	9
3	PERHEHOIDON PROSESSI KANERVAN ALUEEN KUNNISSA	10
3.1	Kriisiperheeseen sijoittaminen	10
3.2	Pitkäaikaisperheeseen sijoittaminen	10
3.3	Sukulais- tai läheisperheeseen sijoittaminen	11
4	PERHEHOITAJAN ASEMA	11
4.1	Oikeudet ja velvollisuudet	11
4.2	Toimeksiantosopimus	12
4.3	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
4.4	Ilmoittamisvelvollisuus ja yhteistyö lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa	13
4.5	Vapaan järjestelyt	13
4.6	Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset, sairastuminen ja tapaturmavakuutus	14
4.7	Perhehoitajan vanhempainpäivärahat	15
4.8	Eläketurva	15
4.9	VEROTUS	16
4.10	Salassapito ja vaitiolovelvollisuus	16
4.11	Lasta koskeva tieto	16
4.12	Oikeus päättää ja saada tietoa lasta koskevista asioista	17
4.13	Kuuleminen asiaan osallisena	18
4.14	Perhehoidon valvonta	18
5	PERHEHOIDON MAKSUT	20
5.1	Hoitopalkkio	20
5.2	Hoitopalkkion korottaminen	21

5.3	Vammaistuki ja kuntoutusraha.....	22
5.4	Lapsilisä.....	22
5.5	Kustannusten korvaukset.....	22
5.6	Lapsen käyttövara.....	24
5.7	Terveysthoidon kustannukset.....	25
5.8	Päivähoitomaksut.....	26
5.9	Matkakulut.....	26
5.10	Opiskelukulut.....	26
5.11	Käynnistämiskorvaus.....	26
5.12	Kriisiperhehoiminnan maksut.....	27
5.13	perhehoitajan vapaan aikaisen sijaishoidon maksut.....	27
6	PERHEHOITAJAN TUKI.....	28
6.1	Sijoituksen aikainen tuki, perhehoidon vastuutyöntekijä.....	29
6.2	Sosiaaliohjaajien antama tuki.....	29
6.3	Perhehoitajan täydennyskoulutus.....	29
6.4	Työnohjaus.....	29
6.5	Mentorointi.....	30
6.6	Pienryhmätoiminta.....	30
7	LAPSI PERHEHOIDOSSA.....	30
7.1	Lapsen asema perhehoidossa.....	30
7.2	Lapsen oikeus tavata läheisiään.....	31
7.3	Kotikunta ja uskonto.....	31
7.4	Terveystilan tutkiminen.....	32
7.5	Vakuutusasiat.....	32
7.6	Päivähoito ja koulu.....	32
7.7	Pankkitili.....	33
7.8	Passi ja matkustuslupa.....	33
7.9	Rajoitustoimenpiteet.....	33
7.10	Jälkihuolto.....	34

ALKUSANAT

Perhehoitoyksikkö Kanerva tuottaa maakunnallisesti Kanta-Hämeen kuntien lastensuojelun perhehoitoa sekä lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain mukaista tukiperhepalvelua. Perhehoitoyksikkö Kanerva toimii täten sosiaalityön saralla alueen lastensuojelun perhehoidon ja tukiperhepalvelun erityisyksikkönä. Keskeisinä arvoina perhehoitoyksikössä ovat lapsen etu sekä toiminnan ja työskentelyn läpinäkyvyys. Työmme keskiössä ovat lapset sekä heidän perhehoitajansa, joiden tuesta, koulutuksesta ja valmennuksesta vastaamme sekä kunnat, joiden perhehoidon tarpeet pyrimme täyttämään mahdollisimman hyvin. Yksikkömme visiona on tuottaa kuntien tarpeisiin laadukasta ja jatkuvasti perhehoitajien ja lasten tarpeiden mukaisesti kehittyvää perhehoitoa Kanta-Hämeessä.

Perhehoitoyksikkö Kanervan lastensuojelun perhehoidon toimintaohje koskee kaikkea toimeksiantosuhteista lastensuojelun perhehoitoa yksikön alueella (pois lukien Hämeenlinnan omat ammatilliset perhehoitajat). Yksikköön kuuluvat Kanta-Hämeen kunnat Hämeenlinna, Riihimäki, Forssa, Humppila, Tammela, Ypäjä, Jokioinen, Hausjärvi, Loppi, Hattula ja Janakkala. Toimintaohjeen tavoitteena on tukea perhehoidon toteuttamisessa perhehoitajia, kuntien työntekijöitä sekä asiakkaita. Tarkoituksena on ennen kaikkea yhteisten toimintatapojen vahvistaminen ja sitä kautta perhehoidon kehittäminen ja lisääminen alueella. Toimintaohje päivitetään aina vuoden vaihtuessa.

2 PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUODOT

2.1 LAINSÄÄDÄNTÖ

Perhehoitoa Suomessa ohjaavat mm. seuraavat lait:

- Perhehoitolaki (20.3.2015/263)
- Lastensuojelulaki (13.4.2007/417)
- Sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812)
- Hallintolaki (6.6.2003/434)
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (8.4.1983/361)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (14.6.2002/504)

Lakien ajantasaisiin sisältöihin voi tutustua helpoiten internetissä osoitteessa www.finlex.fi.

2.2 PERHEHOIDON ORGANISOINTI KANTA-HÄMEESSÄ

Lastensuojelun perhehoitoa ja tukiperhepalvelua Kanta-Hämeen kunnissa koordinoi ja tuottaa Perhehoitoyksikkö Kanerva. Yksikköön kuuluvat kaikki alueen 11 kuntaa. Kunnat ovat tehneet yksikön toiminnasta yhteistoimintasopimuksen keskenään. Perhehoitoyksikön isäntäkuntana ja työntekijöiden työnantajana toimii Hämeenlinnan kaupunki. Yksikön henkilökuntaan kuuluvat johtava sosiaalityöntekijä (yksikön virkavastuullinen esimies), sosiaalityöntekijä, 3 sosiaaliohjaajaa ja palvelusihteeri (50 % työajalla). Yksikön työtilat sijaitsevat Hämeenlinnassa osoitteessa Erottajakatu 12, 13130 Hämeenlinna.

Perhehoitoyksikön hallinnointia ohjaa kaikkien kuntien edustajista koostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän rooli on yksikön toiminnan seuraaminen ja kehittäminen. Ohjausryhmällä ei ole suoraa päätösvaltaa, vaan yksikön toimintaa koskevat päätökset tehdään kuntien lautakunnissa kuten kunnallishallinnossa yleensäkin. Ohjausryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa.

2.3 YKSIKÖN TYÖNTEKIJÖIDEN TYÖNJAKO SUHTEESSA KUNTIEN TYÖNTEKIJÖIHIN

Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijät vastaavat alueen perhehoitajien tukiperheiden rekrytoinnista, valmennuksesta sekä tuesta sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan. Kaikkien perhehoitajien ja tukiperheiden täydennyskoulutus ja ryhmämuotoisen tuen järjestäminen (ks. luku 6) koko sijoituksen ajalle on Perhehoitoyksikön vastuulla. Perhehoitoyksikkö toimii alueellaan perhehoitoon keskittyneenä yksikkönä ja pyrkii ohjaamaan ja neuvomaan kaikissa perhehoitoon liittyvissä asioissa sekä kuntien työntekijöitä että perhehoitajia.

Perhehoitoyksikkö nimeää perhehoitajalle perhehoitolain 15 §:n mukaisen vastuutyöntekijän sijoituksen ensimmäisen vuoden ajalle kuitenkin niin, että mikäli lapsen huostaanottopäätös tulee myöhemmin kuin lapsi muuttaa sijaisperheeseen, jatkuu tuki tästä päätöksestä vuoden ajan. Tämän jälkeen vastuu perhehoitajan perhekohtaisesta tuesta siirtyy sijoittavan kunnan sosiaalityöntekijälle, joka nimeää perhehoitajalle vastuuhenkilön. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävät kuuluvat koko sijoituksen ajan kunnalle eikä niistä mikään ole siirrettävissä Perhehoitoyksikön työntekijöille. Perhehoitoyksikön työntekijät ovat perhehoitajien käytettävissä perhehoitoon liittyvissä neuvontaa vaativissa asioissa koko sijoituksen ajan. Alla oleva taulukko selventää Perhehoitoyksikön työntekijöiden ja kunnan työntekijöiden vastuualueita.

Perhehoitoyksikön työntekijä	Lapsen asioista vastaava työntekijä kunnassa
<ul style="list-style-type: none"> • rekrytoi ja valmentaa uusia perhehoitajia • vastaa perhehoitajan tuesta ensimmäisen vuoden ajan (Perhehoitolain mukainen perhehoidon vastuutyöntekijä) • vastaa perhehoidon valvonnasta yhdessä sijoittajakunnan kanssa ensimmäisen vuoden ajan • on mukana epäkohtailmoitusten perusteella tehtävillä valvontakäynneillä koko sijoituksen ajan yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa • osallistuu lapsen asiakassuunnitelmanneuvotteluihin ensimmäisen vuoden ajan yhdessä perhehoitajan kanssa • vastaa perhehoitajien ryhmämuotoisesta tuesta koko sijoituksen ajan yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa • antaa perhehoitajille neuvontaa perhehoitajuuteen liittyvissä asioissa koko sijoituksen ajan • osallistuu tarvittaessa perhehoitoon liittyvään kehittämistyöhön alueella ja myös koordinoi sitä tarpeen mukaan • tekee perhehoitoa koskevaa verkostotyötä valtakunnallisesti tuoden ajankohtaisen tiedon alueelle • on tarvittaessa kriisitilanteessa perhehoitajien ja kuntien työntekijöiden käytettävissä kaikissa vaiheissa sijoituksen aikana 	<ul style="list-style-type: none"> • tekee paikkavarauksen Perhehoitoyksikköön ja valmistelee sijoituksen lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa • tekee kaikki sijoitettavaa lasta koskevat viranomaispäätökset ja vastaa asiakassuunnitelman teosta • tekee perhehoitajan toimeksiantosopimuksen (Perhehoitoyksikkö neuvoo tarvittaessa) • varmistaa, että kunnassa nimetään ensimmäisen vuoden jälkeen perhehoitajalle Perhehoitolain mukainen vastuuhenkilö • tekee tiivistä yhteistyötä Perhehoitoyksikön henkilökunnan kanssa • vastaa perhehoidon valvonnasta yhdessä Perhehoitoyksikön työntekijän kanssa ja ensimmäisen vuoden jälkeen yksin lukuun ottamatta epäkohtiin perustuvia valvontakäyntejä, joilla on aina mukana Perhehoitoyksikön työntekijä

Perhehoitoyksikkö vastaa kriisi- ja pitkäaikaissijoitusten lisäksi myös alueen tukiperheiden rekrytoinnista, valmennuksesta ja ensimmäisen vuoden tuesta. Tämän jälkeen vastuu tukiperheen kanssa tehtävästä työstä siirtyy kunnalle koulutus- ja virkistysellistä toimintaa lukuun ottamatta. Lapsen asioista vastaavan työntekijän tehtävät eivät tukiperheasioissa ole missään vaiheessa Perhehoitoyksikössä. Tukiperheoiminnasta on erillinen oma toimintaohjeensa alueen tukiperheiden ja kuntien käyttöön.

2.4 PERHEHOIDON TAVOITTEET

Perhehoidon tarkoitus ja tavoite määritetään perhehoitolaissa seuraavasti:

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. (Perhehoitolaki 20.3.2015/263, 3 §)

Perhehoitoyksikkö Kanerva määrittää lastensuojelun perhehoidon tavoitteiksi kodinomaisen kasvuympäristön mahdollistamisen lapselle silloin, kun hän ei voi asua biologisessa kodissaan. Lisäksi on tärkeää taata lapselle turvalliset sekä läheiset ihmissuhteet ja edistää hänen kehitystään ikätason mukaisesti tasa-arvoisena perheenjäsenenä. Samat tavoitteet koskevat soveltuvin osin myös kriisi- ja tukiperhehoitoa.

2.5 PERHEHOITAJAKSI HAKEUTUMINEN JA ENNAKKOVALMENNUS

Perhehoitajuudesta kiinnostunut henkilö voi ottaa virka-ajan puitteissa yhteyttä Perhehoitoyksikön henkilökuntaan tai lähettää yksikköön hakemuksen, joka löytyy yksikön internet-sivuilta. Perhehoitajan kelpoisuuden määrittää perhehoitolaki:

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. (Perhehoitolaki 6 § 1mom.)

Perhehoitajan ennakkovalmennuksesta laki määrittää seuraavaa:

Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. (Perhehoitolaki 6 § 3mom.)

Perhehoitoyksikön kaikki perheet ennakkovalmennetaan tehtävään. Valmennus voi tapahtua sijoituksen alkamisen jälkeen ainoastaan, mikäli kyseessä on lapsen läheisverkostossa oleva ja kunnan arvioima perhe, jolla ei ole ehdottomia esteitä lapsen sijaisvanhemmaksi ryhtymiseksi ja sijoituksen alkamisen ennen ennakkovalmennusta on katsottu olevan lapsen edun mukaista.

Perhehoitoyksikkö Kanerva käyttää valtakunnallisesti tunnettua PRIDE-ennakkovalmennusmenetelmää kaikkien pitkäaikais- ja kriisiperheiden valmennukseen. Myös läheis- tai sukulaissijaisvanhemmiksi ehdotetut ohjataan valmennusryhmiin. Kaikki Perhehoitoyksikön valmennukset tapahtuvat ryhmämuotoisesti. Perheen molempien vanhempien edellytetään osallistuvan valmennukseen. Lisäksi perheen alaikäisiä biologisia lapsia tavataan valmennusprosessin aikana. Valmennus sisältää valmentamista tulevaa perhehoitajan tehtävää varten sekä arviointia henkilöiden valmiudesta perhehoitajiksi. Tukiperheille on oma ryhmämuotoinen ennakkovalmennus.

Myös muualla PRIDE-ennakkovalmennuksen käynyt perhe voi hakeutua Perhehoitoyksikkö Kanervan perheeksi, mikäli PRIDE-ennakkovalmennus on hyväksytysti suoritettu. Perhehoitoyksikkö Kanerva on aina yhteydessä valmennuksen toteuttaneeseen tahoon lausunnon saamiseksi sekä mahdollisiin aiempiin sijoittajakuntiin. Perhehoitoyksikkö Kanerva tekee näissäkin tilanteissa oman arviointinsa edellä mainittujen lausuntojen, kotikäynnin ja mahdollisen toimistotapaamisen perusteella.

2.6 EHDOTTOMAT ESTEET PERHEHOITAJAKSI RYHTYMISESSÄ

Ennen ennakkovalmennuksen alkamista Perhehoitoyksikön työntekijät tapaavat kaikki perhehoitajaksi hakevat perheet kotikäynnillä. Tällöin keskustellaan perheen kokonaistilanteesta ja halusta toimia perhehoitajana. Myös ehdottomat esteet käydään tällöin läpi. Perhehoitoyksikkö Kanervassa ehdottomiksi esteiksi perhehoitajuudelle muodostuvat:

Perhehoitajuutta hakevan/hakevien

- päihdeongelma (myös lähimenneisyydessä)
- mielenterveysongelma (myös lähimenneisyydessä.) Huomioitavaa on, että problematiikka vuosienkin takaa on herkkä uusiutumaan sijoitetun ja traumatisoituneen lapsen oirehtiessa perheessä.
- vakava fyysinen sairaus (etenkin etenevät sairaudet)
- parisuhdeongelmat lähimenneisyydessä tai hyvin tuore parisuhde (alle 2 vuotta kestänyt, tärkeää huomioida se, että traumatisoitunut lapsi haastaa parisuhdetta erityisen paljon)
- toimeentulotukiasiakkuus tai muutoin taloudellisesti heikko asema (voiko perhehoitaja jäädä kotiin tarvittaessa ilman kohtuutonta taloudellista huolta?)
- rikollinen tausta

Lisäksi ehdottomiksi esteiksi luetaan

- asunnon puutteet suhteessa sijaisvanhemmuuteen; ei riittävää fyysistä tilaa, huono siisteystaso, turvallisuudessa vakavia puutteita tms.
- perheen omien lasten haavoittuva tilanne esim. jollain lapsista iän tai kehitystason vuoksi vahva tuen tarve tai lastensuojeluasiakkuus

Mikäli ehdottomia esteitä ei tule esiin ja yhdessä todetaan ennakkovalmennuksen olevan perheelle ajankohtainen, ohjataan perhe valmennusryhmään.

Läheis- ja sukulaissijaisvanhempien osalta arviointi ennen valmennusta on hieman erilainen. Tavoitteena on, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kutsuu kaikki läheisverkoston kartoittamisen aikana vaihtoehtoiksi nousseet perheet, lapsen biologisen perheen sekä Perhehoitoyksikkö Kanervan edustajan yhteiseen tapaamiseen. Tapaamisessa pyritään muodostamaan käsitys siitä, mikä läheisperhe olisi lapsen kannalta mahdollisin vaihtoehto. Tämä perhe tavataan ennen valmennusta uudelleen. Mikäli valmentaminen näyttäytyy edelleen kaikin puolin parhaalta vaihtoehdolta, jatkaa perhe Pride valmennusryhmään.

Mikäli lapsi jo syystä tai toisesta on läheisperheessä, sovitaan perheen tulosta valmennukseen mahdollisimman pian yhteisellä kotikäynnillä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Samalla selvitetään, ettei valmennukseen tulolle ole ehdottomia esteitä. Sovitaan myös siitä arvioidaanko valmennuksessa perheen valmiuksia perhehoitajuuteen vai perheen tuen tarvetta perhehoitajina. Tämä on olennaista, jotta tiedetäänkö toivooko sijoittava kunta arvioitavan sitä voiko lapsi jatkaa ko. perheessä pitkäaikaisessa sijoituksessa vai harkitaanko sijaishuoltopaikan muutosta valmennuksen jälkeen mikäli valmennuksessa todetaan, että läheisperheellä ei ole valmiuksia kyseisen lapsen perhehoitajiksi.

Läheis- ja sukulaisperheisiin sijoittamisessa on aina tärkeää muistaa, että kaikkien asianosaisten pitäisi kyetä hyväksymään sijoitus läheisperheeseen ja tukemaan heitä tehtävässään. Varsinaisesta lastensuojelulain mukaisesta läheisverkoston kartoittamisesta vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, jonka työparina Perhehoitoyksikön työntekijä toimii.

2.7 PERHEHOIDON ERI MUODOT

Perhehoitoa järjestetään muissakin asiakasryhmissä kuin lastensuojelussa. Tämä toimintaohje kuitenkin koskee Perhehoitoyksikkö Kanervan alueella vain lastensuojelun perhehoitoa. Tukiperhetoiminnastamme on olemassa oma toimintaohjeensa.

Perhehoitoon siirrytään vasta, kun lapsi ei tuenkaan avulla voi asua kotona. Perhehoidon lisäksi lapsia voidaan sijoittaa lastensuojelussa kodin ulkopuolelle ammatillisiin perhekoteihin ja erilaisiin lastensuojelulaitoksiin. Lapsi voidaan sijoittaa perhehoitoon avohuollon tukitoimena (Lsl 37 §), kiireellisenä avohuollon tukitoimena (Lsl 37b §), kiireellisenä sijoituksena (Lsl 38 §), väliaikaisen määräyksen nojalla (Lsl 83 §) tai huostaanoton nojalla (Lsl 40 §). Perhehoito on lastensuojelulain mukaisesti aina ensisijainen sijoitusmuoto laitoshoidon nähden, mikäli se vain on mahdollista.

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun, kiireellisesti sijoitetun tai lastensuojelulain 83 §:ssä tarkoitettua väliaikaisen määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksenjärjestämistä kodin ulkopuolella.

Perhehoitoyksikkö Kanerva tuottaa neljänlaista perhehoitoa: pitkäaikaista perhehoitoa, kriisiperhehoitoa, tukiperhehoitoa sekä perhe perheessä -sijoituksia:

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa lapsen pitkäaikaista sijoitusta sukulais- tai läheisverkostoon tai täysin suvun ja läheisverkoston ulkopuoliseen sijaisperheeseen. Sukulais- ja läheisperhehoitajalla sekä läheisverkoston ulkopuolisella perhehoitajalla on Perhehoitoyksikkö Kanervassa samanlainen asema sekä valmennuksen että tuen puitteissa.

Pitkäaikaisessa perheessä lapsi asuu huostaanottopäätöksellä toistaiseksi. Perhehoitoyksikkö Kanerva etsii lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän hakemuksen perusteella lapsen tarpeita vastaavan sijaisperheen. Prosessiin kuuluu huolellinen sijoituksen suunnittelu, rauhallinen tutustumisaika sekä kaikkien kannalta hyvin valmisteltu ja suunniteltu muutto perheeseen. Pitkäaikaisesti perheissä asuvien lasten perhehoitajat ovat Perhehoitoyksikkö Kanervan tuen piirissä ensimmäisen sijoitusvuoden ajan. Tuen vastaanottaminen kuuluu perhehoitajan tehtävään ja tuki räätälöidään jokaisen perheen tarpeisiin. Ensimmäisen vuoden jälkeen perhehoitajien tuesta ryhmätyönohjauksia- ja vertaistuellisia ryhmiä lukuun ottamatta vastaa lapsen sijoittanut kunta.

Kriisiperhehoito eli lyhytaikainen perhehoito on Perhehoitoyksikkö Kanervassa järjestetty siten, että kuntien sijoituspyynnöt hoidetaan kiireellisenä virka-ajan puitteissa. Perhehoitoyksikkö Kanerva etsii lapselle sopivimman perheen. Kriisiperheinä toimivat perheet eivät päivystä. He vastaanottavat lapsen, mikäli se on heille sillä hetkellä mahdollista ja lapsi kuulostaa lähtötiedoiltaan heille sopivalta. Kriisiperheessä lapsi on vaihtelevan ajan joko kiireellisen sijoituksen-, kiireellisen avohuollon sijoituksen- tai avohuollon sijoituksen päätöksellä tai tuomioistuimen antaman väliaikaisen määräyksen nojalla. Kriisiperhesijoituksen alussa pyritään mahdollisimman nopeasti järjestämään asiakassuunnitelmaneuvoittelu, jossa sovitaan mm. kriisiperhesijoituksen aikainen yhteydenpito läheisiin. Neuvoittelu voidaan jättää pitämättä vain jos se on lapsen tilanteen puitteissa tarpeeton esimerkiksi sijoituksen lyhyiden vuoksi. Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijä on perheen tukena koko sijoituksen ajan ja osallistuu täten myös lapsen asiakassuunnitelmaneuvoitteluihin perhehoitajan tukena. Lapsen asioista vastaa aina lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kunnassa.

Tukiperhesijoitukset ovat lastensuojelun avohuollon tukimuoto tai sosiaalihuoltolain mukainen tuki. Lapsi käy tukiperheessä pääsääntöisesti noin kerran kuukaudessa

viikonlopun. Tukiperhetoimintaa ei ohjeisteta tässä toimintaohjeessa vaan omassa Tukiperhetoiminnan toimintaohjeessa.

Perhe perheessä -sijoitustoiminta on yksikön toiminnassa pieni, mutta tärkeä ja kehittyvä osa-alue. Sijoitusmuodossa lastensuojelulain mukaisesti sijoitetaan koko perhe yhdessä avohuollon tukitoimena perhehoitoon. Perhehoitajana toimiva perhe on ammatillisesti kokenut ja osaamiseltaan vahva. Sijoitusmuodossa tavoitteena on lapsen ja vanhempien yhteisen arjen tukeminen siten, että vanhempi oppii vähitellen pärjäämään itsenäisesti lapsen kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään turvallisen kiintymyssuhteen muodostumiseen vanhemman ja lapsen välille.

2.8 PERHEHOIDOSSA HOIDETTAVIEN MÄÄRÄ

Perhehoitolain 7 § määrittää hoidettavien määrän tällä hetkellä seuraavasti:

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. (29.6.2016/510)

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mikäli neljän hoidettavan määrästä poiketaan, tulee toisella perhehoitajalla olla tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä. Sisarusten ollessa kyseessä määrästä voidaan poiketa lasten edun perusteella. Sijoitettavat lapsimäärät arvioidaan aina tapaus- ja perhekohtaisesti.

Perhehoitoyksikkö Kanervan perheet voivat toimia samanaikaisesti sekä pitkäaikaisena sijaisperheenä että kriisiperheenä, jos sen katsotaan sopivan perheen sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Tilannetta arvioidessa keskustellaan myös perheeseen sijoitettuina olevien lasten asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden kanssa.

2.9 PERHEHOITOKODIN SOVELTUVUUS

Perhehoitolain 5 § määrittää perhehoitokodin olosuhteista seuraavaa:

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Näihin seikkoihin kiinnitetään huomiota jo yhteistyön aluksi tehdyllä ensikäynnillä ja tarkemmin ennakoivaltamennuksen aikana.

3 PERHEHOIDON PROSESSI KANERVAN ALUEEN KUNNISSA

Ennakovalmennuksen jälkeen sekä kriisi- että pitkäaikaiset sijaisperheet jäävät odottamaan heille sopivaa sijoitettavaa lasta. Odotusaika voi joskus olla pitkä. Tavoitteena on löytää lapselle aina hänen tarpeitaan parhaiten vastaava perhe. Sukulais- ja läheisperheiden osalta toimitaan yhteistyössä kunnan kanssa lapsen edun mukaisesti ja tapauskohtaisesti räätälöiden.

3.1 KRIISIPERHEESEEN SJOITTAMINEN

Perhehoitoyksikkö Kanervasta tehdään kriisisijoituksia (lastensuojelulain mukaiset kiireelliset sijoitukset ja ennalta suunnittelemttomat avohuollon sijoitukset) vain virka-aikana. Kanervan kriisiperheet eivät päivystä eivätkä saa työstään varallaolokorvausta. He voivat ilmoittaa esteestä (esim. lomamatka), jos heidän ei ole mahdollista vastaanottaa lasta. Sijoitukseen tarvitaan aina kriisiperheen suostumus kunkin lapsen kohdalla.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ottaessa yhteyttä kriisiperheen tarpeesta Perhehoitoyksikkö Kanervan virka-aikaiseen päivystyspuhelimeen, työntekijä etsii lapselle sopivan perheen. Kriisiperheen tarpeessa olevasta lapsesta on usein saatavilla melko vähäisesti tietoa, joten kriisiperheet joutuvat ajoittain tekemään päätöksen lapsen vastaanottamisesta hyvinkin epävarmassa tilanteessa. Saatuaan perheen suostumuksen sijoitukseen, Kanervan työntekijä välittää perheen yhteystiedot kunnan sosiaalityöntekijälle, joka hoitaa sijoituksen käytännössä.

Kriisiperheeseen tehdään Kanervasta kotikäynti mahdollisimman pian sijoituksen alkamisesta, mielellään yhdessä kunnan työntekijän kanssa. Kanervan työntekijä on yhteydessä perheeseen ja kuntaan koko sijoituksen ajan ja osallistuu lapsen asiakassuunnitelmanneuvotteluihin. Kriisiperhesijoituksen kestoa on mahdotonta määrittellä etukäteen. Tässäkin sijoitusmuodossa Kanervan työntekijöiden roolina on olla perhehoitajan tukena. Sijoituksen päätyttyä Kanervan työntekijä on yhteydessä kriisiperheeseen ja prosessi päätetään tarvittaessa kotikäyntiin, mikäli perheessä ilmenee keskustelun tarvetta.

3.2 PITKÄAIKAISPERHEESEEN SJOITTAMINEN

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kirjallisen paikkavarauksen jälkeen lapselle valitaan Kanervan tiimin toimesta hänen tarpeitaan vastaava sijaisperhe. Kanervan työntekijä ottaa yhteyttä sekä kuntaan että ko. sijaisperheeseen ja antaa sijaisperheelle tarpeelliset tiedot lapsesta ja kunnalle tiedot sijaisperheestä. Tämän jälkeen järjestetään sijaisperheen, lapsen vanhempien ja työntekijöiden tapaaminen. Siinä tehdään yhdessä suunnitelma lapsen ja sijaisperheen tutustumiskäynneistä.

Kunta tekee päätöksen lapsen sijoittamisesta perheeseen, ja lapsen asiakassuunnitelma tarkistetaan ennen sijoitusta tai heti sen jälkeen. Kunta tekee myös toimeksiantosopimuksen sijaisperheen kanssa ennen sijoituksen alkua ja sopii käynnistämiskorvauksella korvattavista asioista.

Kanervan sosiaalityöntekijä osallistuu lapsen asiakassuunnitelmanneuvotteluihin ja kotikäynteihin noin vuoden ajan ja on tarpeen mukaan yhteydessä perheeseen. Kanervan sosiaaliohjaaja osallistuu perheen ja lapsen tukemiseen vuoden ajan tiiviisti ja jokaisen perheen kohdalla tarpeen mukaan räätälöidysti.

Yhdessä perheen kanssa pohditaan sekä sijoituksen aluksi, että ensimmäisen vuoden lopulla perheen vertaisryhmä- tai työnohjaustarvetta ja tehdään näistä tukisuunnitelma.

3.3 SUKULAIS- TAI LÄHEISPERHEESEEN SIOITTAMINEN

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ilmoittaa Kanervalle sukulais- tai läheissijoituksesta jo suunnittelu- ja arviointivaiheessa. Tavoitteena on järjestää heti prosessin alkuun yhteinen tapaaminen, mihin osallistuvat lapsi (ikä ja muut seikat huomioiden), lapsen biologiset vanhemmat, sukulais- ja läheisperhe-ehdokkaat (aikuiset), lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä sekä Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijä. Tällöin kaikki osapuolet jakavat ja saavat saman tiedon, ja voidaan välttyä mahdollisilta väärinkäsityksiltä. Tapaamisen lopputuloksena sijaisperheyttä lähdetään pohtimaan tarkemmin yhden perheen kanssa, jota tavataan uudelleen kotikäynnillä.

Kotikäynnin jälkeen sovitaan perheen osallistumisesta valmennusryhmään. Sukulais- ja läheisperheiden osalta arviointi suoritetaan vain kyseessä olevan lapsen osalta ja keskeisenä näkökulmana on perhehoitajan tuen tarve, mikäli sijoitettu lapsi muuttaa perheeseen. Kanervan työntekijä on mukana huolehtimassa mahdollisimman suunnitelmallisesta sijoitusprosessista.

Kanervan sosiaalityöntekijä osallistuu lapsen asiakassuunnitelmaneuvotteluihin ja kotikäynteihin noin vuoden ajan ja on tarpeen mukaan yhteydessä perheeseen. Kanervan sosiaaliohjaaja osallistuu perheen ja lapsen tukemiseen vuoden ajan tiiviisti ja jokaisen perheen tarpeita varten räätälöidysti.

Yhdessä perheen kanssa pohditaan sekä sijoituksen aluksi että ensimmäisen vuoden lopulla perheen vertaisryhmä- tai työnohjaustarvetta ja tehdään näistä tukisuunnitelma.

4 PERHEHOITAJAN ASEMA

4.1 OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

Perhehoitajalla on oikeus saada valmennusta, koulutusta ja työnohjausta sekä tukea hoito- ja kasvatustehtävässään. Perhehoitajan tulee turvata lapselle hyvä hoito ja kasvatusta sekä ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen huolenpito ja valvonta sekä edistää lapsen edellä mainittujen oikeuksien toteuttamista. Perhehoitajan on sitouduttava myös tukemaan ja edesauttamaan lapsen ja hänen vanhempiansa sekä muiden lapselle läheisten henkilöiden välistä yhteydenpitoa siten kuin asiakassuunnitelmassa on sovittu. Perhehoitajan tulee sitoutua olemaan yhteistyössä lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän, Perhehoitoyksikkö Kanervan sekä muiden lapsen asioita hoitavien tahojen kanssa. Perhehoitajan tulee sitoutua olemaan luovuttamatta lasta perhehoidosta ilman lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän suostumusta. Lisäksi hänen tulee sitoutua osallistumaan neuvotteluihin virka-aikana.

Ajantasaisimman tiedon perhehoitajan oikeuksista ja velvollisuuksista saa Hyvää perhehoitoa – toimeksiantosuhteisen perhehoidon tietopaketista (Perhehoitoliitto).

4.2 TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Perhehoitolain 10 § sanotaan toimeksiantosopimuksesta seuraavaa:

Perhehoitajan ja kunnan tai kuntayhtymän välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;*
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;*
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;*
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;*
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;*
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;*
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista;*
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.*

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.

Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

Toimeksiantosopimus laaditaan perhehoitajan ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän yhteistyönä. Sopimuksen allekirjoittavat perhehoitaja(t) ja lapsen sijoittajakunnan työntekijä, jolle on delegoitu päätösvalta kyseisessä asiassa. Jokaisen perhehoitoon sijoitetun lapsen osalta tehdään kirjallinen toimeksiantosopimus perhehoitajan kanssa. Toimeksiantosopimukseen kirjataan sijaisperheen molempien vanhempien tiedot ja molemmat allekirjoittavat sopimuksen. Vakuutukset ovat siten voimassa molempien osalta ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan lapsen hoitoon.

Toimeksiantosopimuksen ehdot on neuvoteltava perhehoitajien kanssa ennen lapsen tutustumista sijaisperheeseen. Kirjallinen toimeksiantosopimus tehdään poikkeustapauksia (kriisisijoitukset) lukuun ottamatta ennen lapsen muuttamista sijaisperheeseen.

Jälkihuollon alkaessa toimeksiantosopimusta tarkistetaan tai tarvittaessa laaditaan uusi sopimus.

4.3 TOIMEKSIANTOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN JA PURKAMINEN

Perhehoitolaki 12 § määrittää sopimuksen irtisanomista ja purkamista seuraavasti:

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa, tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Jos lapsi asuu toimeksiantosopimuksen irtisanomisaikana sijaisperheessä, maksetaan sijaisperheelle hoitopalkkio ja kulukorvaus. Ellei lapsi asu sijaisperheessä maksetaan vain vähimmäishoitopalkkio ilman korotuksia.

Kun toimeksiantosopimus puretaan välittömästi, ei hoitopalkkiota eikä kulukorvausta makseta.

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen on tehtävä kirjallisesti.

4.4 ILMOITTAMISVELVOLLISUUS JA YHTEISTYÖ LAPSEN ASIOISTA VASTAAVAN SOSIAALITYÖNTEKIJÄN KANSSA

Ilmoitusvelvollisuus (Perhehoitolaki 21§) koskee erityisesti sijoitettujen lasten kohdalla tapahtuvia muutoksia sekä sijaisperheen olosuhteissa tapahtuneita muutoksia, joista tulee ilmoittaa sekä sijoittavaan kuntaan että omaan kotikuntaan. Perhehoitaja ilmoittaa muutoksista Perhehoitoyksikkö Kanervan toimistosuhteille, puh. (03) 621 4792, joka hoitaa ilmoitukset asianomaisiin kuntiin. Ilmoituksen voi tehdä myös lomakkeella, joka löytyy Perhehoitoyksikkö Kanervan www-sivuilta kohdasta Lomakkeet.

Perhehoitoyksikkö Kanervaan ilmoitettavia asioita ovat muun muassa perheen aikomus ottaa lisää sijoitettuja lapsia, perheeseen sijoitetaan uusia lapsia, elämäntilanteiden muutokset (esimerkiksi sairastuminen, parisuhteen muutokset, biologisen lapsen syntymä, muutto) sekä esteet perhehoitotehtävälle.

Suunnitellut matkat sekä suunnitellut vapaat ja niiden järjestely ilmoitetaan lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Myös perheessä sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle mahdollisimman pian. Lisäksi perhehoitajan tulee ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle välittömästi esimerkiksi palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tapahtuneet muutokset.

Yhteistyön sujumisen kannalta riittävä yhteydenpito lapsen vastuutyöntekijän, Kanervan ja perhehoitajan välillä on välttämättömyys.

4.5 VAPAAN JÄRJESTELYT

Perhehoitolaki 13 § määrittää perhehoitajan oikeuden vapaaseen 1.7.2016 alkaen seuraavasti:

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. (29.6.2016/510)

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Sijoittajakunta vastaa perhehoitajan vapaan järjestelyn sopimisesta perhehoitajan kanssa.

Perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta sovitaan Perhehoitolaki 10 §:n mukaan toimeksiantosopimuksessa. Vapaalle lähtöpäivänä tapahtuu myös sijaisen perehdyttäminen, mikäli se on tarpeen. Sijaishoitajalle vapaalle lähtöpäivästä maksetaan kuitenkin hoitopalkkio (esimerkiksi viikonlopusta maksetaan 3 päivän hoitopalkkio). Kulukorvaukset maksetaan sijaishoitajalle, mikäli hän hoitaa sijaistamisen omassa kodissaan.

Kriisiperhesijoitusten lyhytaikaisuudesta johtuen vapaat järjestellään sijaishoitajan avulla vain, mikäli se on välttämätöntä sijoituksen pitkittyessä. Kriisiperhehoitajan vapaista tulee aina sopia yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijän kanssa.

On tärkeä erottaa perhehoitajan vapaa koko sijaisperheen yhteisen lomailun ja virkistykseen tukemisesta. Perheen yhteinen virkistyminen ja lomailu vahvistavat perheen yhteyttä ja kiintymyssuhteita.

Mikäli perhehoitaja ei halua sopia vapaista, tulee sekin kirjata toimeksiantosopimukseen. Vapaita ei Perhehoitoyksikkö Kanervan alueella kuitenkaan korvata rahana, koska lain tarkoitus on mahdollistaa riittävä jaksaminen perhehoitajana ja Perhehoitoyksikkö suosittaa vapaapäivien pitämistä.

Sijaishoitajan löytämiseksi on useita vaihtoehtoja. Mikäli lapsi voi käydä turvallisesti omassa verkostossaan ja syntymäkodissaan sijoituksen aikana säännöllisesti, perhehoitajan vapaiden katsotaan toteutuvan näiden vierailujen avulla mikäli niiden kesto kuukautta kohden on vähintään 2 vrk:ta. Mikäli tämä ei ole mahdollista, perhehoitajalle voidaan hankkia häntä sijaistava sijaishoitaja. Sijaishoitaja voi olla joku perhehoitajan omasta verkostosta mikäli henkilö soveltuu tehtävään. Jos näin on niin Perhehoitoyksikkö perehdyttää sijaishoitajan tehtävään ja kunta tekee hänen kanssaan toimeksiantosopimuksen sijaishoidosta. Jos perhehoitajan omasta verkostosta ei löydy tähän tehtävään soveltuvaa henkilöä, Perhehoitoyksikkö etsii sijaishoitoa varten perhehoitajan tai tukiperheen, joka voi sijaishoidon toteuttaa. Sijaishoitajan rikosrekisteriote tarkistetaan ennen sijaishoidon alkua. Sijaishoito voi tapahtua joko sijaishoitajan tai perhehoitajan kodissa.

4.6 PERHEHOITAJAN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET, SAIRASTUMINEN JA TAPATURMAVAKUUTUS

Perhehoitolain 15 §:n mukaisesti kunnan on tarvittaessa järjestettävä perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia terveystarkastuksia. Näistä sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Päätoimiselle perhehoitajalle on järjestettävä mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi. Perhehoitoyksikkö Kanerva ohjeistaa perhehoitajat hakeutumaan terveystarkastukseen oman kotikuntansa terveyskeskukseen. Kotikunta voi tarpeen mukaan laskuttaa terveystarkastuksen kulut sijoittavalta kunnalta.

Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen erotettavien tulojensa perusteella laskettavan päivärahan suuruusena (Sairausvakuutuslaki 2004). Jos perhehoito jatkuu sairausloman ajan, perhehoitaja on oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan että hoitopalkkion ja kulukorvauksen, mikäli hän

antaa Kelalle selvityksen siitä miten hän mahdollistaa sairauspäivärahan turvin perhehoidon jatkumisen (esimerkiksi ostamalla palveluita tms.).

Sairauden pitkittyessä on mahdollista hakea kuntoutustukea eli määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä Työeläkelaitokselta tai Kelalta. Perhehoidon palkkio otetaan huomioon kuntoutustukea myönnettäessä.

Perhehoitajat kuuluvat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Sijoittava kunta vakuuttaa perhehoitajat perhehoitajana tapahtuvan tapaturman varalta (Perhehoitolaki 20 §, Tapaturmavakuutuslaki 608/1948). Vapaa-ajan vakuutus on perhehoitajan omalla vastuulla. Tapaturman sattuessa perhehoitajan tehtävää hoidettaessa, perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, joka ohjaa perhehoitajaa vahinkoilmoituksen tekemisessä kunnan vakuutusyhtiöön.

Perhehoitoyksikkö Kanervan kunnat ovat tapaturmavakuuttaneet myös perhehoitoon sijoitetut lapset, vaikka vakuutus ei heidän osaltaan olekaan lakisääteinen. Tapaturman sattuessa lastenkin osalta otetaan yhteys lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään, joka ohjaa asiassa eteenpäin korvausten saamiseksi.

4.7 PERHEHOITAJAN VANHEMPAINPÄIVÄRAHAT

Perhehoitoon sijoitetun vauvan hoitaminen ei oikeuta perhehoitajia äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan. Perhehoitajalla on kuitenkin oikeus jäädä kotiin hoitamaan perhehoitoon sijoitettua lasta, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta (Työsopimuslaki 4.luku, 3 §). Jos perhehoitaja saa biologisen lapsen, toimeksiantosopimuksen mukainen perhehoidon palkkio tullaan huomioimaan vanhempainetuuden perusteena olevassa työtulossa.

4.8 ELÄKETURVA

Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaiissa (549/2003). Sen mukaisesti ainoastaan sellaiset perhehoitajat vakuutetaan, jotka ovat tehneet toimeksiantosopimuksen kunnan tai kuntayhtymän kanssa. Vuodesta 1998 alkaen eläkettä karttuu kaikista hoitopalkkioista ilman alarajaa. Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella.

Vuonna 2017 voimaan tullut eläkeuudistus vaikuttaa muun muassa eläkeikään ja eläkkeen karttumiseen. Vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain 63 vuodesta 65 vuoteen. Muutos koskee vuonna 1955 syntyneitä ja sitä nuorempia. Vuonna 1962 syntyneet ovat ensimmäinen ikäluokka, jonka vanhuuseläkeiän alaraja on 65 vuotta (v.2027). Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden eläkeikäraja kytketään elinajan kehitykseen. (Lisätietoja: www.keva.fi; www.eläkeuudistus.fi.)

Perhehoitajan tulee ilmoittaa eläkkeelle jäämisestään hyvissä ajoin omalle vastuutyöntekijälleen. Sijoittavan kunnan tulee tehdä toimeksiantosopimukseen tällöin ns. tekninen katkaisu, mikäli perhehoitosijoitus edelleen jatkuu. Perhehoitajan tulee liittää tämä viranhaltijapäätös tai lausunto vanhuuseläkehakemukseensa. Mikäli tätä teknistä katkaisua ei tehdä, tulee Kevasta lisäselvityspyyntöjä niin kuntaan kuin perhehoitajallekin (Toimeksiantosuhteisen perhehoidon tietopaketti 2019). Vanhuuseläkkeellä voi edelleen toimia perhehoitajana ja hoitopalkkiot kerryttävät edelleen eläkettä.

Hoitopalkkio voidaan maksaa myös puoliaksi samassa taloudessa asuville kahdelle perhehoitajalle. Tällöin se kerryttää kummankin eläkettä tasapuolisesti.

4.9 VEROTUS

Perhehoitajan verotuksessa on tärkeää huomata, että lapsesta maksetaan sekä hoitopalkkio että kulukorvaus, joista viimeisin ei ole lopullisessa verotuksessa verotettava tulo.

Kulukorvaus katsotaan verotuksessa tulon hankkimisesta aiheutuvana kuluna/työkorvauksena. Jos tätä ei ole veroehdotuksessa huomioitu, perhehoitajien on muistettava se itse tarkistaa ja laittaa veroehdotuksen saatuaan verottajalle tiedoksi, että kyseessä on kulukorvaus. Lisätietoja verotuksesta vero.fi tai tarkemmin esimerkiksi ohjekirjeestä <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62203/perhehoitajan-verotus/>.

4.10 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoidossa lähtökohtana on salassapito. Asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä, jo tieto asiakkuudesta on salassa pidettävää tietoa. Sosiaalihuollon salassapitovelvoitteen lähtökohtana on yksilön yksityiselämän suoja (Perustuslaki 10 §). Yksityisyyden ja luottamuksen suoja on laadukkaan sosiaalihuollon toteuttamisen peruspilareita.

Perhehoitajaa sitoo elinikäinen vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille edes perhehoitajan tehtävän päättymisen jälkeen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §).

Perhehoitajan hallussa olevaa ja lasta koskevaa salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta ei saa näyttää tai luovuttaa sivulliselle. Sivullisella tarkoitetaan henkilöä, jolla ei ole lainmukaista oikeutta asiakirjaan. Sivullinen on myös henkilö, joka on toisen sijoitetun lapsen perhehoitaja. Sijoitettua lasta koskevat asiakirjat on säilytettävä salaisina lukitussa paikassa. Perhehoitajan tulee luovuttaa kaikki nämä asiakirjat toimeksiantosuhteen päätyttyä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Allekirjoittaessaan toimeksiantosopimuksen perhehoitaja sitoutuu ehdottomaan vaitioloon ja salassapitoon.

Salassa pidettävistä asioista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Jos asiakkaalla ei ole edellytyksiä arvioida suostumuksensa merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa suostumuksella.

4.11 LASTA KOSKEVA TIETO

Perhehoitajalla ei ole suoraa oikeutta lasta koskeviin tietoihin. Perhehoitaja ei ole lapsen huoltaja eikä laillinen edustaja. Perhehoitajalla ei ole oikeutta lasta koskevaan tietoon vain sillä perusteella, että lapsi asuu hänen luonaan tai että perhehoitaja vastaa lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvästä julkisesta hallintotehtävästä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi, mikä on perhehoitajuuden ja lapsen hoidon kannalta tarpeellinen tieto lasta ja hänen perhettään koskevissa asioissa. (Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 26 § 3 mom.) Perhehoitajan tulee saada lapsen arkipäivän hoidosta, huolenpidosta ja kasvatuksesta vastaavana henkilönä riittävästi tietoa muun muassa lapsen kasvuhistoriasta, lapsen huostaanoton perusteista ja lapsen terveydentilasta.

Koska perhehoitaja ei ole lapsen huoltaja, perhehoitajalla ole oikeutta käyttää lapsen puhevaltaa. Perhehoitajalla ei ole oikeutta pyytää ja saada itsenäisesti lasta koskevia salassa pidettäviä asiakirjoja eri viranomaisilta. Kaikki lasta koskevat asiakirjat toimitetaan lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle ja perhehoitajalle lasta koskevat tiedot menevät lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän harkinnan kautta. Poikkeuksellisissa tilanteissa lasta koskevat tiedot voidaan toimittaa suoraan perhehoitajalle, mikäli näin on sovittu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Perhehoitajalla ei ole oikeutta hakea lapselle palveluita tai taloudellisia etuuksia eikä päättää lapsen henkilöön liittyvistä merkittävistä asioista, joilla saattaa olla pitkäaikaisia ja laaja-alaista vaikutusta lapsen elämään ja terveyteen. Näitä ovat esimerkiksi lapsen asuinpaikka, koulutus, varhaiskasvatus, harrastukset tai muu kuin kiireellinen terveydenhuollon toimenpide.

Keskeisessä roolissa on asioista sopiminen lapsen asiakassuunnitelmanneuvottelussa ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän informoiminen lapsen asioissa. Perhehoitajan on hyvä jo etukäteen keskustella lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijän kanssa siitä, miten menetellään esimerkiksi kodissa käyvien vieraiden tai kodin ulkopuolella liikkumisen suhteen sekä siitä, miten perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä saa ulkopuolisille kertoa. Perhehoidettavan valokuvaamiseen tai videoimiseen sekä matkustamiseen tarvitaan erillinen kirjallinen lupa lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä, huoltajalta ja/tai lapsen edunvalvojalta.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta.

4.12 OIKEUS PÄÄTTÄÄ JA SAADA TIETOA LASTA KOSKEVISTA ASIOISTA

Kun lapsi on otettu huostaan tai sijoitettu kiireellisesti, sosiaalihuollon vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta, muusta huolenpidosta sekä edellä mainittujen asioiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta. Käytännössä lapsen asioista päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Lapsen huolto ja holhoisuus säilyvät kuitenkin hänen biologisilla vanhemmillaan, ellei siitä toisin päätetä.

Kunnan ja perhehoitajan välisellä toimeksiantosopimuksella siirretään perhehoitajalle vastuu lapsen hoidosta, kasvatuksesta (poislukien uskonnollinen kasvatus) ja huolenpidosta. Perhehoitajalla on oikeus päättää lapsen tavanomaiseen arkeen liittyvistä toimista ja toimenpiteistä esimerkiksi yhteisten sääntöjen mukaisista kotiintuloajoista, ruokailuajoista ja nukkumaanmenoajoista, kotitöistä ja muusta vastaavasta toiminnasta ja kasvatuksellisista seuraamuksista. Perhehoitajalla on oikeus pitää yhteyttä kouluun ja päiväkotiin päivittäisasiassa siten kuin lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa on sovittu. Perhehoitaja saa allekirjoittaa esimerkiksi luvat koulun retkiin kotimaassa ja koulujen kokeet. Perhehoitajalle voidaan huoltajan ohella antaa Wilman käyttöoikeus. Perhehoitaja saa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa sovittuna hoitaa lapsen säännölliset neuvolakäynnit ym. vastaanottokäynnit, akuutit sairastumis- ja onnettomuustilanteet.

Lapsen sijoitus yksin avohuollon tukitoimena ei miltään osin kavenna huoltajan oikeutta päättää lapsen henkilöön liittyvistä asioista. Asiakassuunnitelmanneuvotteluissa sekä avohuollon sijoituksessa olevan lapsen että huostaanotetun lapsen asioissa on tärkeää sopia yhteiset linjat eri osapuolten (biologinen vanhempi, perhehoitaja, sosiaalityöntekijä, lapsi) välillä.

4.13 KUULEMINEN ASIAAN OSALLISENA

Lastensuojelulaki 9 a § (30.12.2014/1302) linjaa asiaan osallisten mielipiteen selvittämisen siten, että:

Ennen 38 ja 38 a §:ssä sekä 39 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kiireellistä sijoitusta koskevia päätöksiä on selvitettävä lapsen, vanhemman, huoltajan sekä muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön mielipide ja käsitys asiasta. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos selvittämisestä aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle.

Jos 1 momentissa tarkoitetun henkilön mielipidettä ei ole selvitetty ennen kiireellistä sijoitusta, on henkilölle tiedotettava kiireellisestä sijoituksesta mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen. Tiedottamisen yhteydessä henkilölle on varattava mahdollisuus esittää käsityksensä asiasta ja saada tietoa oikeudesta saada apua siten kuin tässä ja muussa laissa säädetään.

Henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on välittömästi ennen päätöstä ollut, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöstä lapsen huostaanotosta, sijaishuollosta ja huostaanoton lakkaamisesta (Lastensuojelulaki 9a§). Näin ollen perhehoitaja on asianosainen sijaishuoltopaikan muutosta koskevassa asiassa (ei koske kuitenkaan kiireellistä sijoitusta kuin tietyissä erityistilanteissa) ja huostassa pidon lopettamista koskevassa asiassa.

4.14 PERHEHOIDON VALVONTA

Perhehoidon laatua ja turvallisuutta halutaan lisätä vahvistamalla perhehoidon valvontaa. Perhehoidon valvonta kuuluu osana sosiaalityön ja Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijöiden työtehtäviin. Perhehoitoyksikkö Kanervan alueella lastensuojelun perhehoidon valvontatehtävä hoidetaan yhteistyössä Perhehoitoyksikön ja sijoittavan kunnan sosiaalitoimen kanssa ensimmäisen sijoitusvuoden ajan, jonka jälkeen koko valvonta vastuu siirtyy sijoittavalle kunnalle lukuun ottamatta epäkohtailmoituksiin/-havaintoihin liittyviä valvontakäyntejä perhehoitoperheessä, joilla Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijä on aina mukana. Perhehoitoyksikkö on lisäksi aina konsultoitavissa valvontaan liittyvissä asioissa ja yksikön työntekijä lähtee tarvittaessa valvontakäynnille lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa missä kohtaa sijoitusta hyvänsä.

Valvonnan tarkoitus on varmistaa, että sijoitus perhehoitoon tapahtuu lastensuojelulain mukaisesti, ja lapsi ja perhehoitaja saavat sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka perhehoitajan kotikunnan on järjestettävä (Perhehoitolaki 22 §). Myös perhehoitajan kotikunnalla ja aluehallintovirastolla on valvontavastuu.

Perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa ennakollisesta valvonnasta perhehoitajaksi hakeutumisen, perhehoitajien ennakkovalmennuksen ja -arvioinnin ja perhehoitajaksi hyväksymisen muodossa sekä sopivan perheen valinnasta sijoitettavalle lapselle. Perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa myös perhehoitajalle annettavasta tuesta sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan ja tekee tällöin tiivistä yhteistyötä myös valvonnan puitteissa sijoittavan kunnan kanssa.

Perhehoitajan tulee esittää rikosrekisteriote Perhehoitoyksikköön aina ennen ennakkovalmennuksen alkamista ja tämän jälkeen kahden vuoden välein Perhehoitoyksikön sitä pyytäessä. Perhehoitajan rikostaustan selvittäminen perustuu lasten kanssa

työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 5 §:ään. Rikosrekisteriotteen tulee olla esitettäessä alle kuusi kuukautta vanha.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö ja oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ja valvonta ovat sijoituksen aikana tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Onnistunut perhehoito perustuu avoimeen yhteistyöhön ja perhehoitajan tuki ja perhehoidon valvonta kulkevat käsi kädessä koko prosessin ajan. Yhteistyön sujumisen kannalta riittävä yhteydenpito sijoittajan ja perhehoitajan välillä sekä käynnit perhehoitajan kodissa ovat välttämättömyys. Käynneillä on mahdollisuus seurata perhehoidon toimintaedellytyksiä sekä lapsen hoidon ja kasvatuksen periaatteita ja asianosaisten tuen tarpeita.

Mikäli lapsen sijoittanut kunta tai sijaisperheen asuinkunta havaitsee perhehoitajan toiminnassa sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voivat vaikuttaa myös muiden sijoitettujen lasten hoitoon tai huolenpitoon, on edellä mainittujen tahojen ilmoitettava asiasta välittömästi salassapitovelvoitteiden estämättä sijoituskunnalle, aluehallintovirastolle sekä tiedossa oleville, muille lapsia samaan sijaishuoltopaikkaan sijoittaneille kunnille (Lastensuojelulaki 79 §).

Toiminnassa havaituista puutteista tai epäkohdista on syytä keskustella yhdessä sekä lapsen että perhehoitajan kanssa ja tätä varten perhehoitoperheeseen tehdään tilanteessa epäkohtailmoitukseen perustuva valvontakäynti lapsen asiasta vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoitoyksikön työntekijän toimesta. Asioiden välitön ja avoin selvittäminen luo edellytyksiä keskinäisen luottamuksen säilymiselle ja nopealle tilanteeseen puuttumiselle sekä mahdollistaa lapsen ja perhehoitajan mahdollisesti tarvitseman tuen järjestämisen. Valvonnan pääperiaatteina on palata perhehoitajien Pride-valmennuksessa arvioituihin valmiuksiin hoitaa tehtävänsä ja arvioida perhehoitajien kykyä vastata lapsen tarpeisiin ja luoda lapseen kiintymyssuhde etenkin pitkäaikaisissa sijoitustilanteissa. Perhehoitajan ei tarvitse olla kaiken osaava, mutta valmius kehittymiseen ja reflektointiin pitää olla. Valmiuksien arvioinnissa Kanervan sosiaalityöntekijä on aina sosiaalitoimen käytettävissä työparina.

Valvontakäynnillä tulee tehdä suunnitelma siitä, miten edetään, mikäli epäkohtia löytyy. Kuka perhettä asian korjaamisessa tukee ja miten? Mikä on epäkohdan korjaamisen määräaika? Perhehoitoyksikkö voi tällaisessa tilanteessa olla myös määräaikaisesti perhehoitajille tukea antava taho, mikäli se käynnillä hyväksi toimintatavaksi todetaan. Yhdessä sovitaan myös, kuka seurantaa tekee ja tavataanko samalla kokoonpanolla uudelleen.

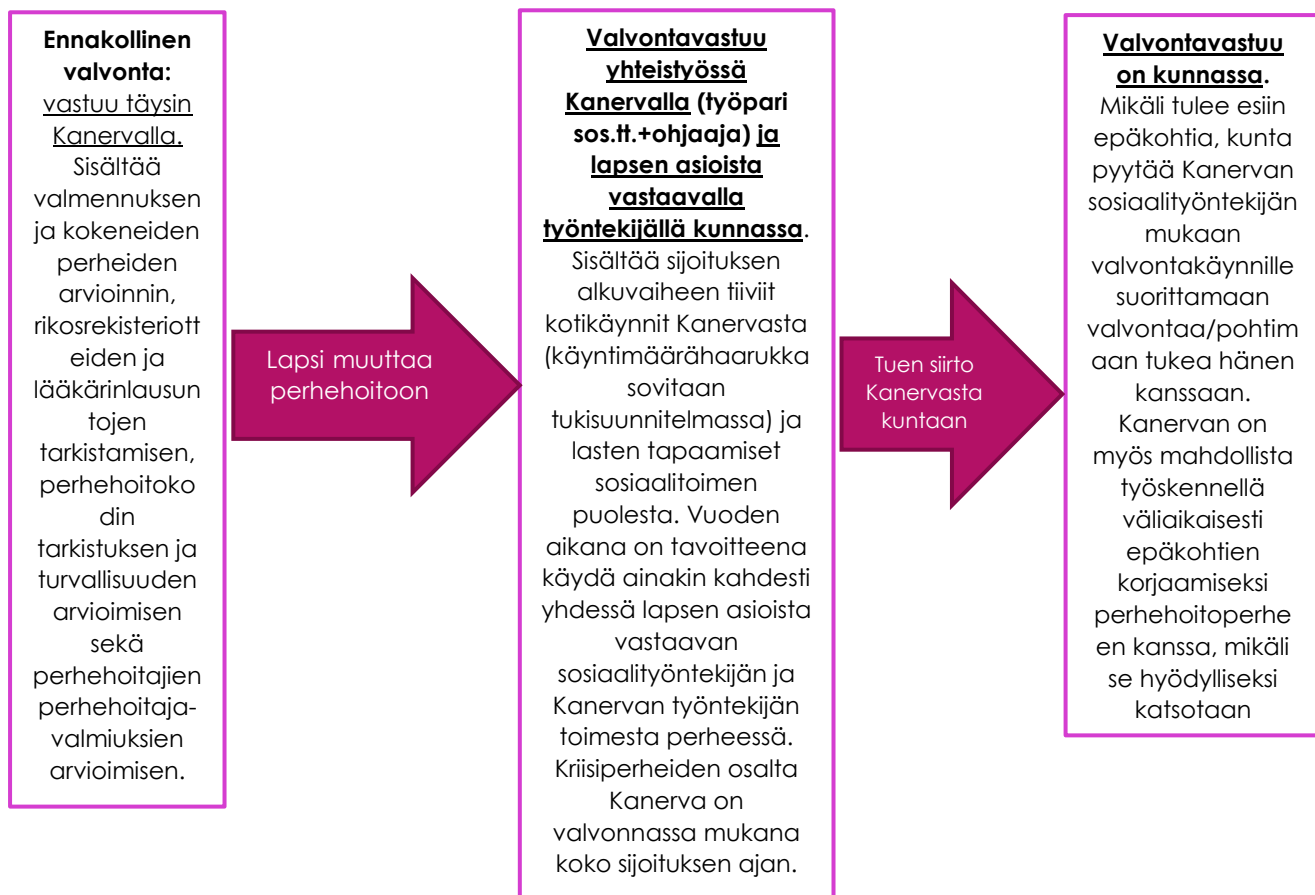
Valvontakäynnistä kirjataan valvontakäyntiraportti Perhehoitoyksikön Effic-asiakastietojärjestelmään ja se annetaan tiedoksi kaikille asianosaisille.

Seuraavana oleva kaavio havainnollistaa valvonnan vastuita ja prosesseja Perhehoitoyksikkö Kanervan alueella

Ennen sijoitusta

1.vuoden
ajan

1.vuoden
jälkeen

5 PERHEHOIDON MAKSUT

5.1 HOITOPALKKIO

Hoitopalkkiosta säädetään perhehoitolain 16 §:ssä seuraavaa

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 775,00 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. (29.6.2016/510)

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

1.1.2021 alkaen perhehoitolain (263/2015) 16 §:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä on perhehoidossa olevaa henkilöä kohden 826,90 euroa kalenterikuukaudessa.

Perhehoidon palkkiot Kanervan perheissä vuonna 2021

0–17-VUOTIAS LAPSI

- **kolme** ensimmäistä vuotta, päätoiminen perhehoito 1519,65€
- seuraavat vuodet, päätoiminen perhehoito 1317,03€
- perhehoito siten, että perhehoitaja myös kodin ulkopuolella töissä 911,79€

PÄÄTOIMISEN PERHEHOIDON HOITOPALKKIO Maksetaan alle 18-vuotiaasta lapsesta silloin, kun perhehoitaja on kokoaikaisesti kotona eikä lapsi ole säännöllisessä päivähoitossa sijaiskodin ulkopuolella. Mikäli perhehoitaja on töissä 1-11 päivää kuukaudessa, katsotaan hoito päätoimiseksi. Esikoulua, peruskoulua, lukiota tai ammattikoulua käyvistä lapsista maksetaan kokoaikaista palkkiota, mikäli perhehoitaja on päätoimisesti kotona. Mikäli lapsen päivähoito järjestetään hoitavan tahon suosituksesta (esim. kuntoutus), maksetaan päätoimisen hoitopalkkiota, jos muut hoitopalkkion edellytykset täyttyvät (ks. 5.8 Päivähoitomaksut). Lapsen päivähoitosta sovitaan aina lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa hoitopalkkioon vaikuttavista seikoista ja neuvotella töihin menosta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

PERUSTEET HOITOPALKKION ALENTAMISELLE:

- perhehoitaja on 12 päivää tai enemmän kalenterikuukauden aikana töissä tai opiskelemassa
- kun lapsi on säännöllisesti päivähoitossa ilman edellä mainittua erityistä perustetta
- kun lapsi on yli kaksi kuukautta sairaalahoidossa, maksetaan alennettua hoitopalkkiota kolmannelta sairaalassaolokuukaudesta eteenpäin
- kun alle 18-vuotias lapsi asuu viikot perhekodin ulkopuolella, esimerkiksi opiskelupaikkakunnalla maksetaan alennettua hoitopalkkiota (yli 30 vrk kestävien lomien ajalta maksetaan päätoimisen perhehoitajan hoitopalkkio, jos sen edellytykset muuten täyttyvät).

18–24-VUOTIAS NUORI

- kun nuori on täyttänyt 18 vuotta ja asuu edelleen sijaisperheessä, maksetaan perhehoitolain 16 §:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä 826,90€
- kun yli 18-vuotias nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla ja käy viikonloppuisin ja lomilla sijaisperheessä maksetaan perhehoitolain 16 §:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä 50 % alennettuna
- kun nuori on varusmiespalveluksessa tai siviilipalvelusta suorittamassa maksetaan perhehoitolain 16 §:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä 50 % alennettuna

5.2 HOITOPALKKION KOROTTAMINEN

Jos lapsi saa Kelan maksamaa vammaistukea korotetaan hoitopalkkiota seuraavasti:

- perusvammainen tuki korotus 30 %
- korotettu vammaistuki korotus 50 %
- ylin vammaistuki korotus 100 %

Korotettu hoitopalkkio maksetaan takautuvasti samasta ajankohdasta kuin vammaistuen päätös on annettu (ks. kohta 5.3).

Erytistapauksissa hoitopalkkiota voidaan korottaa asiantuntijalausunnon ja/tai sosiaalityöntekijän arvion perusteella seuraavasti:

- korotus 50 %, kun lapsi on erityishoitoa tarvitseva
- korotus 100 %, kun lapsi on vaativaa erityishoitoa tarvitseva

Päätös korotuksesta on määräaikainen, ja se tarkistetaan asiakassuunnitelman tarkistuksen yhteydessä. Erityisperusteiden palkkioita korotettaessa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä konsultoi asiassa aina ennen päätöksentekoa Perhehoitoyksikön sosiaalityöntekijää yhtenäisten toimintatapojen ylläpitämiseksi.

Lapsen kasvuun liittyvät normaalit kehityskriisien aiheuttamat ongelmat eivät ole perusteita korotettuun hoitopalkkioon.

5.3 VAMMAISTUKI JA KUNTOUTUSRAHA

Alle 16-vuotiaan ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuki peritään sijoittajakunnalle. Tästä lapsen etuudesta kertyy lapselle itsenäistymisvaroja sijoituksen ajalta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja perhehoitaja yhdessä huolehtivat vammaistuen hakemisesta. Vammaistukihakemusta varten perhehoitajan tulee toimittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle tarvittavat liitteet ja esitäytetty hakemus. Hakemuksen Kelaan toimittaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. **Myös kuntoutusrahat, eläkettä saavan hoitotuki ja eläkkeet peritään sijoittajakunnalle.** Täysi-ikäisen osalta perintää ei tehdä.

5.4 LAPSILISÄ

Lapsilisä maksetaan lapsilisälain (796/1992) 6.2 §:n mukaan perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella. Perhehoitajan tehtävänä on sopia lapsilisän siirrosta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa ja hakea lapsilisää itselleen sijoitusta seuraavan kuukauden alusta alkaen, jos sijoitus kestää yli kuukauden. Tämä tapahtuu helposti verkossa omia pankkitunnuksia käyttäen. Sijoituksen päättyessä kunta siirtää lapsilisän seuraavalle taholle.

5.5 KUSTANNUSTEN KORVAUKSET

Perhehoitolaki 17 §:

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 410,66 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset,

joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomavietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Perhehoitajille maksettavia kulukorvauksia tulee perhehoitolain 19 §:n mukaan tarkistaa kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin (lokakuu 1951=100) edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

1.1.2021 alkaen perhehoitolain 17 §:n mukaisen kulukorvauksen vähimmäismäärä on 424,16€.

Kulukorvaus Perhehoitoyksikkö Kanervan perheissä vuonna 2021:

- 0–6-vuotiaat 601,20€
- 7–12-vuotiaat 701,40€
- 13–17-vuotiaat 801,60€

Perhehoitoyksikkö Kanervan kustannusten korvaukset ovat lakisääteistä minimikulukorvausta suurempia. Tällä on pyritty siihen, että kulukorvaus kattaa kaikki lapsen kulut. Täten kulukorvauksella hankituista tavaroista ja harrastuskuluista ei toimiteta kuittia lapsen sosiaalityöntekijälle, mutta mm. harrastamisesta ja käyttövarojen maksamisesta tulee sopia lapsen sosiaalityöntekijän kanssa. Kulukorvauksella lapselle hankitut tavarat ovat lapsen omaisuutta.

Kulukorvaus sisältää muun muassa seuraavat kulut:

- asuminen ja ravinto
- hygienia ja vaatetus
- tavanomainen terveydenhoito
- harrastusmaksut ja harrastusvälineet
- vapaa-ajan viettoon liittyvät välineet (esim. pyörät, sukset, luistimet)
- turvaistuimet, vaunut, rattaat
- tietokoneet, puhelimet, puhelinmaksut
- perusopetuksen aikaiseen koulunkäyntiin liittyvät ylimääräiset kustannukset
- lapsen passi ja viisumi
- lapsen lomavietosta aiheutuneet kustannukset
- vapaaehtoiset lapsen vakuutukset
- lapsen käyttövarat (ks. 5.6 Lapsen käyttövara)
- rippikoulumaksut

Kustannusten korvauksen lisäksi erikseen korvataan:

- lapsen pitkäaikaissairauteen liittyvät terveydenhuollon kustannukset, silmälasit / piilolinssit jne., terveyden-/ sairaanhoidon matkakulut (ks. 5.7 Terveydenhoidon kustannukset)
- päivähoitomaksut tietyissä tilanteissa (ks. 5.8 Päivähoitomaksut)
- matkakulut lapsen neuvotteluihin sekä vanhempien ja läheisten tapaamisiin, matkakulut Perhehoitoyksikkö Kanervan järjestämiin lasten ja nuorten ryhmiin, matkakulut harrastuksiin erityisin perustein (ks. 5.9 Matkakulut)
- lukion ja ammatillisen koulutuksen kustannukset (ks. 5.10 Opiskelukulut)

18–24-VUOTIAS NUORI

- jälkihuollossa olevat 18–24-vuotiaat perhehoitolain 17 §:n mukainen kulukorvauksen vähimmäismäärä 424,16€

Jälkihuollon sijoituksessa kulukorvaus kattaa minimissään nuoren asumisen ja ruoan. Jälkihuollon sijoituksen alkaessa tulee sopia, miten vastuu nuoren kuluista jakautuu eri osapuolien kesken. Perhehoitajan tulee tukea nuorta hakemaan ensisijaiset etuudet; opintoetuudet, palkka, työmarkkinatuki ym.

Osittainen kulukorvaus

Alle yhden kuukauden kestävästä sairaalahoidosta ei vähennetä kustannusten korvausta. Mikäli hoito kestää yli kuukauden, maksetaan korvaus 50 % alennettuna. Ohje koskee kaiken ikäisiä perhehoidossa olevia.

Kun nuori on pitkäaikaisessa työsuhteessa (yli 6kk) perhesijoituksen aikana, tehdään yksilöllinen suunnitelma siitä, mistä kuluista ja hankinnoista nuori vastaa itse (huomioitavia seikkoja ovat esim. työmatkakulut, käyttövarat, vaatteet, autokoulumenot ja toimeentulo). Tällöin sosiaalityöntekijä tekee sijaisperheen ja nuoren kanssa yhdessä suunnitelman sijaisperheelle maksettavan kulukorvauksen vähentämisestä.

Kun yli 18-vuotias nuori on suorittamassa varusmiespalvelusta, siviilipalvelusta tai opiskelee toisella paikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sekä lomillaan sijaisperheessä, maksetaan perhehoitolain 17 §:n mukaisen kulukorvauksen vähimmäismäärä 423,31€ 50 % alennettuna.

5.6 LAPSEN KÄYTTÖVARA

Lastensuojelulain 55 §:n mukaan kodin ulkopuolelle sijoitetulle lapselle tai nuorelle on hänen omaan käyttöönsä henkilökohtaisia tarpeita varten annettava kalenterikuukaudessa käyttövaroja. Alle 15-vuotiaalle lapselle maksetaan käyttövaraa, jonka määrä vastaa hänen yksilöllistä tarvettaan. Yksilöllisen tarpeen perhehoitaja voi määrittää yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa lapsikohtaisesti. 15 vuotta täyttäneelle lapselle tai nuorelle maksetaan käyttövaraa vähintään se määrä, joka vastaa yhtä kolmasosaa elatustukilain (580/2008) 9 §:n säädetyistä yhdelle lapselle suoritettavasta elatustuen määrästä. V. 2021 käyttövara yli 15 v. on vähintään 55,78€.

Lapsen käyttövara on tarkoitettu lapsen omaan käyttöön henkilökohtaisia tarpeita varten. Raha on tarkoitettu siihen, että lapsi tai nuori harjoittelee rahan käyttöä ja vastuunottoa itsestään ja elämästään. Käyttövaroja ei voi jättää maksamatta tai niitä vähentää lapsen käyttäytymisen vuoksi. Käyttövaroja ei myöskään voi vähentää sanktiona eikä käyttövaroista saa vähentää korvausta aiheutetusta vahingosta.

Lastensuojelulain 55 §:n mukaan lapsen sijoituspaikan on pidettävä kirjaa lapselle annettujen käyttövarojen maksamisesta. Kirjaukset tehdään kaikkien sijoitettujen lasten osalta ja ne on lähetettävä tiedoksi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle vuosittain aina kalenterivuoden lopussa. Perhehoitoyksikkö Kanervan nettisivuilta löytyy lomake, jota perhehoitaja voi käyttää ja toimittaa sen lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Käyttövarojen maksamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

5.7 TERVEYDENHOIDON KUSTANNUKSET

Perhehoitolaki 17 §:

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Kulukorvaukseen sisältyvät tavanomaiset, esimerkiksi infektiosairauksiin liittyvät apteekissa ilman lääkärin määräystä myytävät käsikauppalääkkeet sekä tilapäiseen sairastamiseen liittyvät reseptilääkekulut, terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut, lääkärinpalkkiot ja matkakulut.

Erikseen korvataan pitkäaikaissairauksiin liittyvät terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut, säännölliset pitkäaikaissairauteen liittyvät lääkärin määräämät reseptilääkkeet, hammashoito, sairaalahoito ja muut ei-tavanomaiseksi luokiteltavat terveydenhuoltomenot. Lisäksi erikseen korvataan kohtuulliset kustannukset silmälaseista tai piilolinssit. Lääkärin / optikon määräämät reseptinmukaiset linssit kokonaisuudessaan ja kehykset enimmillään 150€. Maksusitoumuksen käyttö mm. pitkäaikaissairauksien lääkkeisiin ja silmälaseihin on ensisijaista. Perhehoitajan tulee aina sopia kustannuksista lapsen asioita hoitavan sosiaalityöntekijän kanssa. Pääsääntöisesti suositellaan käytettäväksi julkista terveydenhuoltoa, mutta erityistapauksissa voidaan korvata lapsen hoidosta aiheutuneet yksityislääkärinpalkkiot maksettuja kuitteja vastaan. Yksityisten lääkäripalveluiden käytöstä pitää neuvotella etukäteen lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Peruuttamatta jääneistä ajoista aiheutuneita kuluja ei korvata.

Myös Kelan vammaistuen perusteena olevan sairauden aiheuttamat kulut korvataan siten kuin edellä on kirjattu.

Kelan korvaamasta terapiasta, tutkimuksista ja sairaudenhoidosta aiheutuneet kulut korvataan perhehoitajalle sekä niihin liittyvät matkakulut siltä osin kuin Kela tai yksityinen sairauskuluvakuutus ei niitä huomioi. Matkalaskun liitteeksi laitetaan Kelan päätös. Jos sairaudenhoitoon tai kuntoutukseen liittyvien matkakustannusten omavastuut ylittävät kalenterivuoden aikana 300€, maksaa Kela ylittävän osan tarpeellisista matkakustannuksista kokonaisuudessaan. Vuotuisen omavastuuosuuteen lasketaan mukaan sekä matkojen omavastuuosuudet että niitä pienemmät kertakustannukset. Kun perhehoitaja saa Kelalta päätöksen matkakaton täyttymisestä, päätös toimitetaan tiedoksi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Kaikki korvaukset haetaan lapsen sijoittajakunnalta 1-3 kuukauden välein, ja aina kalenterivuoden lopussa.

5.8 PÄIVÄHOITOMAKSUT

Lapsen päivähoidosta sovitaan aina lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Lapsen päivähoitomaksun ja iltapäivähoidon maksun maksaa kunta mikäli katsotaan, että hoidossa olo on lapsen edun mukaista (esim. kuntoutus, sosiaalisten suhteiden opettelu). Mikäli lapsi käy päivähoidossa tai iltapäivähoidossa sen vuoksi, että perhehoitaja käy töissä kodin ulkopuolella, maksaa perhehoitaja päivähoitomaksun.

5.9 MATKAKULUT

Matkakulut neuvotteluihin sijoituksen aikana ja tutustumisvaiheessa korvataan erikseen sekä lasten kuljetukset tapaamaan vanhempiaan tai muita heille läheisiä henkilöitä. Lapsen terapiaan, tutkimuksiin ja sairaudenhoitoon liittyvät matkakulut (ks. kohta 5.7 Terveystuollon kustannukset) korvataan siltä osin kun Kela ei niitä korvaa (omavastuuosuus). Perhehoitoyksikkö Kanervan järjestämiin lasten ja nuorten ryhmiin osallistumisesta aiheutuvat matkakulut korvataan.

Tavallisia lapsen ja perheen arkeen liittyviä matkoja (käynnit neuvolassa, terveydenhuollossa, hammaslääkärissä jne.) ei korvata eikä kydyissä olevista lisämatkustajista makseta lisäsentejä. Matkakulut harrastuksiin korvataan ainoastaan erityisin perustein. Julkista liikennettä käytettäessä matkakulut korvataan kuitteja vastaan. Perhehoitajille korvataan matkakulut todellisen suuruusina tai omaa autoa käytettäessä korvausperusteena käytetään kulloinkin voimassa olevaa KVTES:n mukaista matkakulujen korvausperustetta. Vuonna 2021 se on 0,44€.

Matkakulut laskutetaan sijoittajakunnalta 1-3 kuukauden välein, ja aina kalenterivuoden lopussa.

5.10 OPISKELUKULUT

Opiskelukulut koskevat peruskoulun jälkeistä opiskelua.

Kustannusten korvaus kattaa opiskelukuluista vihot, kynät, kumit, kansiot jne. Eriksien korvataan opiskelussa tarvittava erityisvaatetus, oppikirjat, muut välttämättömät erityisvälineet, matkakulut ym. opiskelusta aiheutuvat ylimääräiset menot kuitteja vastaan.

Kelan opintoetuudet peritään sijoittajakunnalle ja niistä kertyy nuorelle itsenäistymisvaroja sijoituksen ajalta. Täysi-ikäisen osalta perintää ei tehdä.

Perhehoidossa olevan nuoren ammatillisen koulutuksen tai lukion suorittamisesta johtuvat menot korvataan edellä esitetyllä tavalla, eikä nuoren tarvitse kattaa kuluja opintolainalla. Jatko-opintoihin nuoren on tarvittaessa otettava henkilökohtainen opintolaina.

5.11 KÄYNNISTÄMISKORVAUS

Perhehoitolaki 18 §:

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämistä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti enintään 2916,43€.

Perhehoitolain 18 §:n mukaisen käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä tulee tarkistaa perhehoitolain 19 §:n mukaan elinkustannusindeksin pisteluvun muutosta vastaavasti.

1.1.2020 alkaen käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä on 3006,24€ perhehoidossa olevaa henkilöä kohti.

Lain mukainen käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä maksetaan, jos

- tehdään vaativa remontti
- rakennetaan huonetilaa lapselle

Käynnistämiskorvauksella tehdyt hankinnat ovat lapsen omaisuutta. Käynnistämiskorvausta voidaan maksaa yhden vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Käynnistämiskorvauksen käytöstä tehdään aina suunnitelma ennen hankintoja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa ja sen myöntämisestä päättää lapsen sijoittava kunta.

Mikäli lapsi tulee perhehoitoon vähin varustein, voidaan käynnistämiskorvausta käyttää myös tarpeellisen vaatetuksen hankintaan.

5.12 KRIISIPERHETOIMINNAN MAKSUT

Kriisiperhetoiminnan mukaisia maksuja maksetaan ennakoiduissa sijoituksissa (kiireellinen sijoitus ja avohuollon sijoitus) 60 vrk:n ajan. Tämän jälkeen perhehoitajalle maksetaan Kanervan ohjeistuksen mukainen perhehoidon hoitopalkkio ja kustannusten korvaus. Kriisiperhepalkkio on aluksi tavallista korkeampi johtuen lapsen hoidon vaativuudesta kriisitilanteesta sekä perheiden valmiudesta ottaa lapsi luokseen nopeasti ja vähin tiedoin. Palkkiossa on myös huomioitu se, että kriisiperhehoitaja ei välttämättä pysty pitämään sijoituksen aikana perhehoitajan vapaita muutoin kuin lapsen mahdollisesti vieraillessa läheistensä luona.

Korvaukset

Hoitopalkkio **66,86/pv**

Kustannusten korvaus **30,06€/pv**

- kattaa ravinnosta, puhtaudesta ja asumisesta aiheutuvat kustannukset
- äkilliset sairauskulut, esim. lääkkeet ja poliklinikkamaksut korvataan erikseen

Matkakulut

- KVTES:n mukaiset korvaukset lapsen kuljetuksesta kriisiperheeseen ja lasta koskeviin neuvotteluihin. Vuonna 2021 tämä on 0,44€/km.
- äkillisten sairauskulujen matkat korvataan siltä osin kuin Kela ei niitä korvaa

Kriisiperhesijoitusten toimeksiantosopimukset tulisi aina tehdä määräaikaisina. Sopimus ja palkkioiden maksu loppuu tällöin sopimuksen päättymispäivään, ellei tarve sijoitukselle ole rauennut ennen tätä. Määräaikaisissa sopimuksissa ei ole erillistä irtisanomisaikaa ellei toisin sovita. Kriisiperhetoiminnan matkakulut ja muut mahdolliset kulut laskutetaan 1-3 kuukauden välein ja aina kalenterivuoden lopussa.

5.13 PERHEHOITAJAN VAPAAN AIKAISEN SIJAISHOIDON MAKSUT

Perhehoitoyksikkö Kanervan tukiperheiden toimintaohjeen palkkiorakenne koskee myös perhehoitajan vapaiden ajalle järjestettävää sijaishoitoa. Jos lasten hoito tapahtuu sijaishoitajan kotona, maksetaan sijaishoitajalle myös tukiperhetoiminnan mukainen kustannusten korvaus.

Korvaukset

Hoitopalkkio:

- **55,72€/pv** lasta kohden tulo- ja lähtöpäivä mukaan lukien

Erityishoitopalkkio **65,85€/pv**

- jos lapselle on myönnetty vammaistukea
- jos lapsella on käytöksessä tai terveydessä erityisyyttä, josta johtuen perheellä on toistuvia erityiskuluja (esimerkiksi yökastelua)
- jos lapsi on käytöshäiriöinen
- jos lapsi vaatii kahden sijaishoitajan läsnäolon koko sijaishoidon ajan

Kustannusten korvaus:

- **30,06€/pv** lasta kohden tulo- ja lähtöpäivä mukaan lukien
- korvaus kattaa ravinnosta, puhtaudesta ja asumisesta aiheutuvat kustannukset
- perhehoitajat huolehtivat lapsen mukaan vaipat ja henkilökohtaiset lääkkeet

Matkakulut:

- lapsen kuljetukset sijaishoitoon ja takaisin kotiin
- KVTES:n mukainen korvaus vuonna 2021 on 0,44€/km

Sijaishoidon raportointi ja matkakulujen laskutus tehdään 1-3 kuukauden välein ja aina kalenterivuoden lopussa. Tähän tarkoitukseen voi käyttää Perhehoitoyksikön internet-sivuilta löytyviä tukiperheiden korvauslomakkeita.

6 PERHEHOITAJAN TUKI

Perhehoitolain 15 § mukaisesti perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista sijoitettua lasta varten vastuutyöntekijä. Samoin perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Yhteistyön toimivuuden kannalta työntekijöiden ja perhehoitajien erilaiset roolit ja tehtävät on hyvä avata. Parhaimmillaan ne täydentävät toisiaan ja helpottavat tuen tarpeen arviointia ja järjestämistä.

6.1 SIOITUKSEN AIKAINEN TUKI, PERHEHOIDON VASTUUTYÖNTEKIJÄ

Kun lapsi sijoitetaan pitkäaikaisesti perheeseen, vastaa Perhehoitoyksikkö Kanerva perhehoitajalle annettavasta tuesta sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan, jonka jälkeen vastuu perhekohtaisesta siirtyy sijoittavalle kunnalle.

Sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan perhehoitajien tuki on tiivistä. Perhehoitajien perhekohtainen tuki toteutetaan nimetyn perhehoitoyksikön sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan tekemillä kotikäynneillä ja tapaamisilla, puhelinkeskusteluilla, ohjauksella ja neuvonnalla sekä pienryhmätoiminnalla. Ensimmäisen vuoden tuesta pyritään sijoituksen alussa tekemään tukisuunnitelma aluksi yhdessä perhehoitajien kanssa. Kriisitilanteissa sijaisperhe voi saada harkinnanvaraista tehostettua tukea riippumatta siitä, kuinka pitkään sijoitettu lapsi on perheessä ollut. Perhekohtaisen ensimmäisen vuoden tuen lisäksi Perhehoitoyksikkö Kanerva tukee perhehoitajia koko sijoituksen ajan järjestämällä ryhmätyönohjausta, pienryhmätoimintaa sekä täydennyskoulutusta ja antamalla ohjausta ja neuvontaa perhehoitajuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuulla on varmistaa, että sijoittavassa kunnassa nimetään sijoituksen ensimmäisen vuoden jälkeen perhehoitajalle vastuuhenkilö. Myös vastuu perhehoidon valvonnasta siirtyy tässä tilanteessa kuntaan.

6.2 SOSIAALIOHJAAJIEN ANTAMA TUKI

Perhehoitoyksikkö Kanervan sosiaaliohjaajat tukevat sijoituksen alussa tehdyn tukisuunnitelman mukaisesti ensimmäisen vuoden ajan perhehoitajaa tiiviisti kotikäynneillä ja muulla yhteydenpidolla. Sosiaaliohjaajat tapaavat pääasiallisesti perhehoitajia ja antavat keskusteluapua arjen haasteisiin. Erillisesti sovittuna he voivat työskennellä myös yhdessä lapsen ja perhehoitajan kanssa. Sosiaaliohjaajat vastaavat yksikön ryhmämuotoisesta tuesta ja sen kehittämisestä. Päävastuu lapsen asioista on kuitenkin aina sijoittavalla kunnalla.

6.3 PERHEHOITAJAN TÄYDENNYSKOULUTUS

Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää vuosittain perhehoitajille lakisääteistä täydennyskoulutusta, jolloin koulutus-, majoitus- ja ruokakuluista vastaa pääosin Perhehoitoyksikkö Kanerva. Matkakulut ja lastenhoidon järjestäminen sijaisperheen lapsille jää perhehoitajien vastuulle. Yhden laajemman koulutuksen lisäksi Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää vuosittain pienempiä, kohdennettuja koulutuksia, työkokouksia, perheleirejä, ryhmätoimintaa jne. Koulutukset täytetään pääsääntöisesti ilmoittautumisjärjestyksessä. Koulutukset koskevat kaikki Perhehoitoyksikön perhehoitajia riippumatta sijoittajakunnasta tai sijoituksen pituudesta.

Sosiaalihuollon ammattilaisen ohjauksessa ja valvonnassa tapahtuvalta ryhmätoiminnalta edellytetään lainsäädännön näkökulmasta sitä, että lapsen ja muiden suojattujen tahojen yksityisyyttä kunnioitetaan, eikä yksityisyyden suojaa loukata. Perhehoitajan on julkista hallintotehtävää hoitaessaan kunnioitettava lapsen, huoltajan ja vanhempien yksityisyyttä.

6.4 TYÖNOHJAUS

Perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa perhehoitajien ryhmämuotoisesta tuesta ja ryhmätyönohjauksista koko sijoituksen ajan riippumatta sijoittajakunnasta tai sijoituksen pituudesta. Sukulais- ja läheissijaisvanhemmille on pyritty järjestämään mahdollisuuksien mukaan omat erilliset työnohjausryhmänsä. Työnohjausryhmät toimivat Kanta-Hämeen alueella. Ensimmäisen sijoitusvuoden aikana Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää tarvittaessa yhdessä arvioidusti sijaisperheelle myös yksilötyönohjausta. Mikäli

yksilötyönohjaukseen on tarvetta sijoituksen myöhemmässä vaiheessa, vastuu sen järjestämisestä ja kustannuksista on sijoittaneella kunnalla. Tarvittaessa Perhehoitoyksikkö Kanerva voi etsiä ja suositella tilanteeseen sopivaa työnohjaajaa.

6.5 MENTOROINTI

Perhehoidon mentorointi on kokeneen, mentorointikoulutuksen saaneen perhehoitajan antamaa asiantuntija-apua aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle sijaisvanhemmalle, aktorille. Mentorointi perustuu luottamukseen ja sen osapuolet ovat vaihtolovelvollisia. Sen tavoitteena on edistää aktorin osaamista, itsearvostusta ja sijaisvanhemmuuden identiteetin luomista. Mentorointi täydentää, mutta ei korvaa perhehoidon muita tukimuotoja.

Perhehoitoyksikkö Kanerva on kouluttanut omista kokeneista perhehoitajistaan mentoreita, joita palkataan tehtävään tarvittaessa. Perhehoitoyksikkö Kanerva tekee mentorointisopimukset ja maksaa mentorin palkkiot sekä kilometrikorvaukset sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan.

6.6 PIENRYHMÄTOIMINTA

Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää vuosittain tarpeen mukaan erilaisia sosiaalihuollon ammattilaisen ohjauksessa ja valvonnassa toteutettavia vertaisryhmiä perhehoitajille ja heidän perheilleen. Ryhmätoimintana järjestetään muun muassa seuraavanlaisia ryhmiä: Hoivaa ja leiki -ryhmä, sijoitettujen lasten vertaisryhmä ja sen rinnalla perhehoitajien ryhmä, mamma-naperoryhmä pienille sijoitetuille lapsille ja heidän tuoreille sijaisvanhemmilleen, sijoitettujen nuorten ryhmä sekä kriisiperheiden vertaistuellinen ryhmä. Myös sijaisperheen biologisille lapsille on tarjolla oma ryhmänsä. Ryhmiin valikointi tapahtuu Perhehoitoyksikkö Kanervassa, mutta sijoittavien kuntien työntekijöiden ja perhehoitajien toiveita pyritään kuulemaan mahdollisimman hyvin.

7 LAPSI PERHEHOIDOSSA

7.1 LAPSEN ASEMA PERHEHOIDOSSA

Perhehoitoon sijoitetulle lapselle tulee turvata hänen kasvunsa ja kehityksensä mukainen hoiva ja huolenpito lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Lapsen oikeuksien toteutumisesta vastaavat sijoittavan kunnan sosiaaliviranomaiset, sijaisvanhemmat sekä lapsen vanhemmat.

Lapsen huoltajuus ei muutu huostaanotossa. Sijoitetun huostaan otetun lapsen huoltajia ovat yleensä hänen syntymävanhempansa tai toinen heistä, ellei huoltajuuden osalta ole tehty erillistä sopimusta tai haettu oikeuden päätöstä asiassa. Mikäli lapsi jää kuolemantapauksen tai muun syyn vuoksi ilman huoltajaa, hänelle määrätään oikeuden päätöksellä uusi huoltaja. Ensisijaisesti huoltajaksi sopivaa henkilöä etsitään lapsen omaisista. Mikäli on perusteltua syytä olettaa, ettei lapsen huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua lastensuojeluasiassa, on hänelle haettava lastensuojelun edunvalvoja käyttämään huoltajan sijasta lapsen puhevaltaa.

Kiireellisesti sijoitetun ja huostaan otetun lapsen kokonaisvaltainen vastuu hoidon ja huollon järjestämisestä on sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä eli lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä. Lapsen huoltajalla on oikeus sanoa mielipiteensä lasta koskevista

tärkeistä asioista. Ilman huoltajan suostumusta ei saa muuttaa huostaan otetun lapsen uskontokuntaa, nimeä tai kansalaisuutta.

Perhehoitaja on toimeksiantosuhteen perusteella lapsen hoitaja ja kasvattaja. Lapsen jokapäiväiseen hoitoon kuuluu muun muassa lapsen koulunkäynnistä, hammashuollosta, terveydenhuollosta ja harrastuksista huolehtiminen. Näihin liittyen perhehoitajalla on oikeus allekirjoittaa lasta koskevat lomakkeet ja koepaperit, vaikkei hän lapsen huoltaja olekaan. Allekirjoitettujen lomakkeiden sisällöstä on hyvä informoida lapsen huoltajia.

Avohuollon tukitoimia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen ja vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa (Lastensuojelulaki 34 §). Näin ollen avohuollon sijoituksissa on erityisen tärkeä kuulla ja mahdollisuuksien mukaan toteuttaa lapsen hoitoa ja huolenpitoa huoltajien näkemyksien mukaisesti.

7.2 LAPSEN OIKEUS TAVATA LÄHEISIÄÄN

Perhehoitoon sijoitetulle lapselle tulee turvata hänen kasvunsa ja kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet. Asiaa tarkastellaan nimenomaan lapsen näkökulmasta. Tapaamisista sovitaan asiakassuunnitelmanneuvotteluissa. Mikäli lapsen ja hänelle läheisten ihmisten yhteydenpidosta ei päästä sopimukseen, on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai hänen esimiehensä tehtävä valituskelpoinen päätös yhteydenpidon rajoittamisesta. Se voidaan tehdä lastensuojelulain (62 §) nojalla seuraavista syistä:

- mikäli yhteydenpidosta ei ole voitu asiakassuunnitelmassa sopia
- mikäli yhteydenpito vaarantaa sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen ja rajoittaminen on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä
- mikäli yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle
- jos rajoittaminen on välttämätöntä perheen vanhempien tai muiden lasten turvallisuuden vuoksi
- jos 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa. Myös alle 12-vuotiaan lapsen mielipide otetaan huomioon, mikäli lapsi on niin kehittynyt, että hänen tahtoonsa voidaan kiinnittää huomiota.

7.3 KOTIKUNTA JA USKONTO

Huostaanotetun lapsen kotikuntana säilyy sijoittajakunta huostaanoton lakkaamiseen saakka. Mikäli lapsen sijaisperhe asuu sijoituskunnan ulkopuolella, merkitään sijaisperheen asuinkunta lapsen muuttoilmoitukseen hänen tilapäiseksi asuinkunnaksi. Muuttoilmoitus hoidetaan tavallisimman sosiaalitoimen kautta. Perhehoitajan kannattaa tarkistaa asia lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä sijoitusprosessin alussa. Lapsen täyttäessä 18 vuotta, tehdään muuttoilmoitus, jolloin hänen asuinkunnakseen tulee se paikkakunta, jossa hän tosiasiallisesti asuu.

Perhehoitaja ei voi muuttaa lapsen uskontokuntaa ilman huoltajan suostumusta. Nuori ei saa ilman huoltajansa suostumusta myöskään osallistua muun kuin huoltajan hänelle valitseman uskonnollisen suuntauksen rippikouluun.

7.4 TERVEYDENTILAN TUTKIMINEN

Lapsen fyysinen ja psyykinen terveydentila on tutkittava viimeistään sijaishuoltoon sijoittamisen yhteydessä. Mikäli lapsen terveydentilan selvittäminen on jäänyt jostain syystä aiemmin kesken, tulee tutkimukset saattaa tässä vaiheessa loppuun (Lastensuojelulaki 51 §). Terveydentilan tutkiminen edellyttää perusteellista lääkärintarkastusta. Lastensuojelu saa tarvittavat tiedot terveydenhuollosta käyttöönsä asiakaslain 20 § perusteella. Terveydentila voidaan jättää tutkimatta, mikäli lapsi on ollut säännöllisesti esimerkiksi neuvolan asiakkaana tai hänestä on muuten olemassa tarvittavat terveystiedot. Lapsen sijaishuoltopaikka tarvitsee ehdottomasti tiedon lapsen terveydentilasta mahdollisine hoito-ohjeineen. Sijoittava kunta on velvollinen antamaan nämä tiedot perhehoitajalle.

7.5 VAKUUTUSASIAI

Sijoittajakunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vakuutuksia perhehoidossa olevalle lapselle, mutta Perhehoitoyksikkö Kanervan kunnat ovat kaikki tapaturmavakuuttaneet sijoitetut lapset.

Perhehoitajia suositetaan ottamaan laaja kotivakuutus vahingonkorvausasioita varten. Perhehoitajan vastuulla on selvittää vakuutussopimusta tehtäessä vakuutuksen ehdot mahdollisimman tarkasti tai tarkistaa jo tehdyn vakuutussopimuksen ehdot omasta vakuutusyhtiöstään. Kotivakuutuksen osalta on syytä selvittää, täytyykö kaikki perheessä asuvat henkilöt erikseen luetella vakuutussopimuksessa, ja millainen vakuutusturva on perheeseen tilapäisesti sijoitettujen lasten osalta. Sijaisperheen tulee itse maksaa lapselle ottamansa vakuutukset.

Sijoittajakunta on viime kädessä korvausvelvollinen, mikäli lapsen aiheuttamia aineellisia vahinkoja ei korvata perheen tai lapsen vakuutuksesta.

7.6 PÄIVÄHOITO JA KOULU

Lapsen päivähoidosta sovitaan aina lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Perhehoitajalla ei ole oikeutta hakea lapselle päivähoitopaikkaa itsenäisesti ilman sopimista lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Myös koulupaikan valitseminen ja hakeminen tapahtuu yhteistyössä lapsen asioista vastaavan työntekijän kanssa.

Sijoitetulla lapsella on oikeus kunnalliseen päivähoitoon. Mikäli päivähoito katsotaan lapsen edun mukaiseksi, sijoittava kunta maksaa päivähoitomaksun. (Ks. 5.8 Päivähoitomaksut) Koululaisten iltapäivätoiminnan maksut korvataan, mikäli katsotaan, että hoidossa olo on lapsen edun mukaista. Maksut korvataan kuitteja vastaan.

Perhehoitajalla on oikeus allekirjoittaa lasta koskevat tavanomaiset päivähoitoa ja koulua koskevat paperit, tehdä päätöksiä näihin liittyvistä asioista ja osallistua näiden tahojen järjestämiin lasta koskeviin neuvotteluihin. Perhehoitajalle voidaan huoltajan ohella antaa Wilman käyttöoikeus. Lapsen lukukausitodistuksen voi allekirjoittaa joko lapsen huoltaja tai lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä Lsl 45 §:n 1 momentin laillisena edustajana.

Yhteistyötä ja etenkin ilmoitusvelvollisuutta huoltajalle ei saa missään kohden unohtaa. Huoltajalla on aina oikeus sanoa mielipiteensä lasta koskevista tärkeistä asioista. Lastensuojeluviranomaisella on lähtökohtainen velvollisuus selvittää huoltajan käsitys siitä, miten ja missä lapsen tarpeiden mukainen opetus järjestetään esimerkiksi erityisopetusta suunniteltaessa. Myös lapsen mielipiteen kunnioittaminen opetukseen liittyvissä ratkaisuihin on tärkeää.

Lapsen asuessa perhehoitajan luona avohuollon sijoituksen päätöksellä, hoidetaan lapsen päivähoitoon ja kouluun liittyvät asiat yhteistyössä lapsen huoltajan kanssa. Huoltajalla on koko avohuollon sijoituksen ajan oikeus päättää mm. lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja muista henkilökohtaisista asioista.

7.7 PANKKITILI

Lapsen huoltaja säilyy huostaanotosta huolimatta lapsen edunvalvojana, ellei asiasta ole toisin sovittu tai oikeudessa päätetty. Näin ollen lapsen huoltajalla on oikeus päättää lapsen taloudellisista asioista ja huoltaja voi nostaa varoja alle 18-vuotiaan lapsensa nimissä olevalta pankkitililtä. Perhehoitaja voi avata omiin nimiinsä pankkitilin, johon lapsella on käyttöoikeus. Näin toimiessa lapsen huoltajalla ei ole mahdollisuutta nostaa rahaa lapsen tililtä.

7.8 PASSI JA MATKUSTUSLUPA

Hakemus huostaan otetun lapsen passista jätetään lapsen asuinpaikkakunnan passiviranomaiselle. Hakemukseen liitetään lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin myöntämiseksi. Passin hankkimisen kulut sisältyvät kustannusten korvaukseen. Perhehoitajan tulee keskustella ja sopia ulkomaanmatkoista lapsen asioista vastaavan työntekijän kanssa ja pyytää sosiaalityöntekijältä kirjallinen matkustuslupa sijoitetulle lapselle. Huoltajaa on syytä informoida etukäteen sijoitetun lapsen kanssa tehtävistä ulkomaanmatkoista. Perhehoitajan tulee informoida huostassa olevan lapsen sosiaalityöntekijää myös merkittävistä kotimaanmatkoista. Avohuollon sijoituksissa lupa matkustukseen tulee kysyä lapsen huoltajilta ja asiasta keskustellaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

7.9 RAJOITUSTOIMENPITEET

Lastensuojelulain 11 §:n mukaisia rajoitustoimenpiteitä ovat:

- yhteydenpidon rajoittaminen
- aineiden ja esineiden haltuunotto
- henkilöntarkastus
- henkilönkatsastus
- omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen
- omaisuuden ja lähetysten luovuttamatta jättäminen
- kiinnipitäminen
- liikkumisvapauden rajoittaminen
- eristäminen ja
- erityinen huolenpito

Yllä mainittuja rajoitustoimenpiteitä voidaan kohdistaa ainoastaan kiireellisesti sijoitettuun, huostaan otettuun tai hallinto-oikeuden väliaikais määräyksellä sijoitettuun lapseen. Toimenpiteitä ei saa käyttää, jos lapsi on sijoitettuna avohuollon tukitoimena.

Perhehoitoon voidaan soveltaa vain yhteydenpidon rajoittamista koskevia säännöksiä. Muut rajoitustoimenpiteet koskevat ainoastaan laitoshoidtoa.

Mikäli lapsen hoito ja huolenpito edellyttäisi rajoitustoimenpiteiden käyttämistä, eikä sijoituspaikalla ole lain mukaan oikeutta niitä käyttää, on harkittava onko sijaishuoltopaikka oikea.

Jos sijoituspaikalla ei ole lain mukaan oikeutta rajoitustoimenpiteiden käyttämiseen, ei voida toimia siten, että toimenpiteitä tosiasiaassa käytetään, mutta ne jätetään kirjaamatta ja asianmukaiset päätökset tekemättä.

Yksittäisessä tilanteessa on aina toimittava siten, ettei lapsen henki, terveys tai turvallisuus vaarannu. Valvonta on järjestettävä siten, ettei lapsi pääse vahingoittamaan itseään tai muita. Esimerkiksi vahingollisten esineiden pois ottaminen hyvin pieniltä lapsilta on normaalia turvallisuuden varmistamista, mikä ei edellytä erillisen päätöksen tekemistä.

Kriisitilanteista on ilmoitettava välittömästi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, tarvittaessa sosiaalipäivystyksen kautta. Sosiaalityöntekijä selvittää kokonaistilanteen ja arvioi tarvittavat jatkotoimet lapsen etu huomioiden. Tilanteesta riippuen kyseeseen voi tulla esimerkiksi keskustelu lapsen kanssa, neuvottelu lapsen asioissa, kiireellinen sijoitus tai viimesijaisesti sijaishuoltopaikan muuttaminen.

Ennen sijaishuoltopaikan vaihtamista on pohdittava esimerkiksi:

- saako perhehoitaja riittävästi tukea?
- saako lapsi tarvitsemansa tuen ja palvelut?
- onko lapsella erityisen tuen tarvetta?

7.10 JÄLKIHUOLTO

Perhehoitoon sijoitetulla lapsella on oikeus jälkihuoltoon. Jälkihuollon tarkoituksena on turvata nuoren suunnitelmallinen siirtyminen itsenäiseen elämään. Nuorta tuetaan hänen tarpeidensa ja toiveidensa mukaan kaikilla hänen elämänsä osa-alueilla. Jälkihuollon palvelut suunnitellaan aina lapsen tai nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan yhteistyössä viranomaisten kanssa. Jälkihuolto voi olla esimerkiksi perhehoitoa, joka jatkuu sijoituksen jälkeen lapsen täyttäessä 18 vuotta. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään silloin kun nuori täyttää 25 vuotta. Lisätietoja jälkihuollosta saa sijoittaneen kunnan sosiaalityöntekijältä.